

Rapporter från institutionen för pedagogik

DOKUMENTATION AV PROJEKTET
"UTVÄRDERING GENOM UPPFÖLJNING"

Kjell Härnqvist
Ingemar Emanuelsson
Sven-Eric Reuterberg
Allan Svensson

TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ

Rapport nr 1994:03
Institutionen för pedagogik
Göteborgs universitet

DOKUMENTATION AV PROJEKTET "UTVÄRDERING GENOM UPPFÖLJNING"

Kjell Härnqvist
Ingemar Emanuelsson
Sven-Eric Reuterberg
Allan Svensson

UTVÄRDERING GENOM UPPFÖLJNING är ett longitudinellt forskningsprojekt som genomförs i samarbete mellan Statistiska centralbyrån, Skolverket, Verket för högskoleservice, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm samt Göteborgs universitet. Projektet finansieras av Forskningsrådsnämnden.

SAMMANFATTNING

Härnqvist, Kjell, Emanuelsson, Ingemar, Reuterberg, Sven-Eric & Svensson, Allan. DOKUMENTATION AV PROJEKTET "UTVÄRDERING GENOM UPPFÖLJNING"

ISSN 0282-2164

Antal sidor 66

I rapporten ges en kortfattad och översiktlig information om ett stort longitudinellt forskningsprojekt som bedrivs vid Göteborgs universitet i samarbete med Statiska centralbyrån. Detta projekt kallas *Utvärdering genom uppföljning* - ett projekt som bildats genom sammanslagning av de tidigare IS- och UGU-projekten.

Syftet med projektet är att möjliggöra såväl längdsnitts- som tvärsnittsundersökningar av stora och representativa elevurval - bl a har man studerat:

- hur olika faktorer i uppväxtmiljön successivt påverkat studieval och studieprestationer.
- i vilken grad denna påverkan förändrats mellan olika årskullar.
- vilken betydelse olika utbildningspolitiska insatser haft i detta sammanhang.

Man har också genomfört ett antal utvecklingspsykologiska studier, t ex studier rörande skilda miljöfaktorerers betydelse för intelligensförskjutningar, dels inom ett elevurval som testats vid olika åldersnivåer, dels mellan olika elevurval som testats vid samma ålder men vid olika tidpunkter.

I rapporten redogörs för projektets uppläggning samt de omfattande datainsamlingar som gjorts vid olika tillfällen. Vidare sammanfattas huvudresultaten från några av de större undersökningarna. I rapporten finns också en förteckning över de drygt 160 publikationer som hittills utgetts.

INTRODUKTION

Avsikten med denna rapport är att ge en kortfattad och översiktlig information om ett stort longitudinellt forskningsprojekt som bedrivs vid Göteborgs universitet i samarbete med Statistiska centralbyrån. Detta projekt kallas *Utvärdering genom uppföljning* - ett projekt som bildats genom sammanslagning av de tidigare IS- och UGU-projekten.

I rapporten redogörs för projektets uppläggning och syfte, de villkor som gäller för projektverksamheten, hur projektet finansieras samt de uppgifter som insamlats vid olika tillfällen.

I bilaga 1 redovisas huvudresultaten från några undersökningar inom följande områden:

- Utbildningsval.**
- Studieprestationer.**
- Specialpedagogik.**
- Specifika elevgrupper.**
- Intra*individuella intelligensförskjutningar.**
- Inter*individuella intelligensförskjutningar.**
- Förändringar i skolprestationer.**
- Långtidseffekter av utbildning.**
- Studieekonomi.**
- Vuxenutbildning.**
- Beteendevetenskaplig idrottsforskning.**

I bilaga 2 finns en förteckning över samtliga hittills publicerade undersökningar, vilka uppgifter som undersökningarna baseras på samt inom vilket område de utförts.

PROJEKTETS UPPLÄGGNING OCH SYFTE

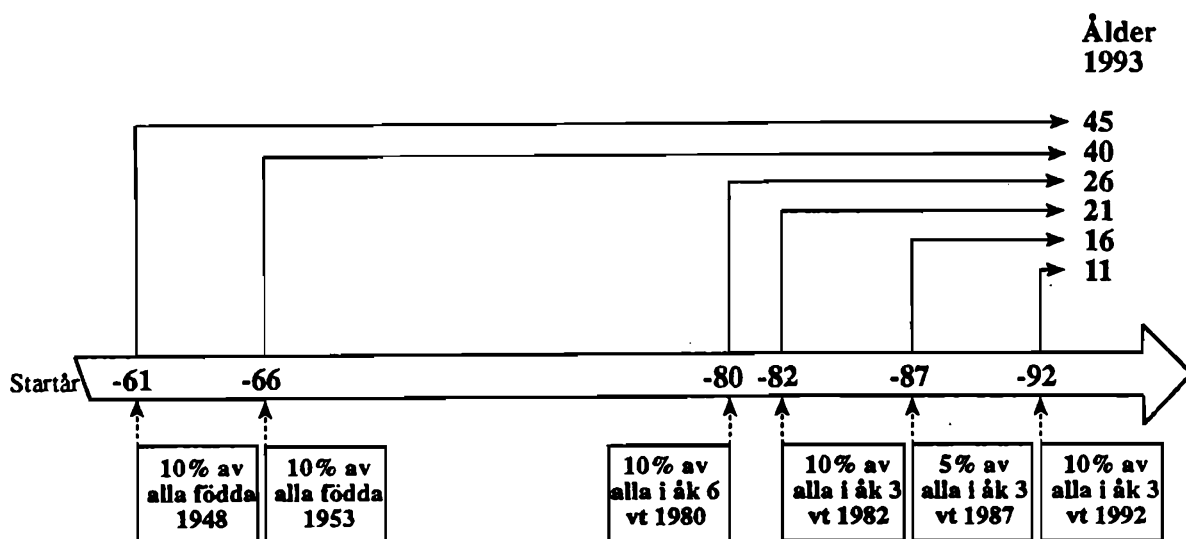
Sedan början av 1960-talet har Statistiska centralbyrån i samverkan med olika forskningsinstitutioner genomfört uppföljningsundersökningar inom skolväsendet. Dessa undersökningar har skett inom ramen för IS-projektet (*Individualstatistikprojektet*) vid Göteborgs universitet och UGU-projektet (*Utvärdering genom uppföljning av elever*) vid Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, vilka sedan 1990 är sammanslagna till ett forskningsprojekt vid Göteborgs universitet benämnt "Utvärdering genom uppföljning".

Uppföljningsundersökningarna är ett led i den centrala utvärderingen av skolan och baseras på stora och riksrepresentativa stickprov från olika årskullar av elever. Hittills har sex uppföljningsundersökningar startats:

1. Första gången en insamling av uppgifter ägde rum var vårterminen 1961 och gällde då elever födda den 5, 15 och 25 i någon månad 1948. Vid detta insamlingstillfälle befann sig merparten av de cirka 12 000 eleverna i årskurs 6. De basuppgifter som då införskaffades kompletterades sedan årligen med data fram till 1969.
2. Vårterminen 1966 påbörjades på samma sätt en insamling av uppgifter för elever födda den 5, 15 och 25 i någon månad 1953. Dessa uppgifter för cirka en tiondel av årskullen eller drygt 10 500 elever kompletterades årligen fram till 1974.
3. Den tredje datainsamlingen påbörjades vårterminen 1980. Även i detta fall rör det sig om ett riksrepresentativt stickprov av elever i tretton-årsåldern. Det är dock draget på ett annorlunda sätt. Här handlar det nämligen om ett flerstegsurval, där man i första steget gjorde ett stratifierat urval av 29 kommuner. Inom dessa kommuner gjordes sedan ett slumpmässigt urval av skolklasser i årskurs 6. Sammanlagt ingår cirka 9000 elever, varav flertalet är födda 1967.
4. Det fjärde stickprovet är draget efter samma principer som det tredje, dock med det undantaget att urvalet nu gällde elever i årskurs 3 våren 1982, då den första datainsamlingen genomfördes. Nästa större insamling skedde sedan i årskurs 6. Även i detta stickprov finns omkring 9 000 individer i allmänhet födda 1972.

5. Också det femte stickprovet är draget efter samma principer som det tredje. Liksom var fallet med det fjärde stickprovet, gjordes den första datainsamlingen i årskurs 3 och nästa större datainsamling i årskurs 6. Dessa skedde våren 1987 respektive 1990. Av ekonomiska skäl var man denna gång tvingad att minska sampelstorleken, varför antalet elever i detta stickprov endast uppgår till cirka 4500, merparten födda 1977.
6. Under våren 1992 genomförde SCB insamling av basdata för ytterligare ett stickprov, ca 10.000 elever i årskurs 3, födda huvudsakligen 1982. Dessa elever utgör projektets sjätte uppföljningsgrupp.

I figur 1 ges en översiktlig bild över samtliga uppföljningsundersökningar. Här framgår det vilket år respektive undersökning startat, vilka individer som ingår samt individernas ålder 1993.

Figur 1. Uppföljningsundersökningarnas startår samt deltagarnas ålder år 1993.

De basuppgifter som insamlas vid uppföljningsundersökningarnas start är av två slag:

- I. *Administrativa uppgifter*, som lämnas av skolexpeditionerna, gäller sådana data som finns tillgängliga i olika förteckningar - bl a uppgifter om skola, klass, klasstorlek, studietillval etc.
- II. *Enkätuppgifter* som insamlas från eleverna och i vissa fall från deras målsmän. Här rör det sig bl a om svar på frågor angående skolinställning och fritidsintressen samt resultat på olika begåvnings- och

kunskapsprov. Vad gäller projektets sjätte uppföljningsundersökning görs dock den första insamlingen av enkätuppgifter inte förrän i årskurs 6.

De administrativa uppgifterna kompletteras årligen så länge som eleverna befinner sig inom det allmänna skolväsendet. Enkätuppgifter insamlas såväl under som efter skoltiden, dock med längre tidsintervall.

Syftet med de omfattande datainsamlingarna är att möjliggöra såväl längdsnitts- som tvärsnittsundersökningar av stora och representativa elevurval. Härigenom har man bl a kunnat belysa :

- hur olika faktorer i uppväxtmiljön successivt påverkat studieval och studieprestationer
- i vilken grad denna påverkan förändrats mellan olika årskullar
- vilken betydelse olika utbildningspolitiska insatser haft i detta sammanhang

Insamlade data har också gett underlag till ett antal utvecklingspsykologiska studier, t ex studier rörande skilda miljöfaktorerers betydelse för intelligesförskjutningar, dels inom ett elevurval som testats vid olika åldersnivåer, dels mellan olika elevurval som testats vid samma ålder men vid olika tidpunkter.

Härutöver har de insamlade uppgifterna använts i andra typer av undersökningar. En uppfattning av mångfalden och variationsrikedomen hos dessa får man genom att granska titlarna på de publikationer som är förtecknade i bilaga 1.

Många av de undersökningar som redovisa i bilagan har kunnat genomföras genom att de uppgifter som insamlats under skoltiden senare kompletterats med andra data. Oftast har det då rört sig om delurval - t ex sådana personer som ej skaffat sig någon teoretisk utbildning efter grundskolan eller sådana som påbörjat och fullföljt studier vid universitet och högskolor. De kompletterande datainsamlingarna har som regel administrerats av olika dotterprojekt.

Det bör påpekas att insamlade data fyllt en viktig funktion, inte minst genom att studerande på olika nivåer kunnat utföra sina examensarbeten med dessa som bas. Sammanlagt har åtta doktorsavhandlingar, lika många licentiatavhandlingar och ett stort antal C/trebetysuppsatser färdigställts.

Det bör även framhållas att projektverksamheten inte enbart varit inriktad på forskning. Man har också sysslat med utredningsarbete och arbetat fram beslutsunderlag för en rad statliga utredningar. Bland dessa märks:

- 1968 års utbildningsutredning (U-68)
- Utredningen om skolans inre arbete (SIA)
- 1976 års gymnasieutredning
- Uppföljningen av 1977 års högskolereform
- Studiestödsutredningen
- Matematik i skolan
- Förskola-skolakommittén
- Studiemedelskommittén
- Tillträdesutredningen
- Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi
- Utredningen om den sociala snedrekryteringen till högre studier

VILLKOREN FÖR INSAMLANDET OCH FÖRVARINGEN AV UPPGIFTERNA

Genomförandet av de omfattande datainsamlingarna förutsätter dels aktiv medverkan av många människor och organisationer, dels att vederbörliga tillstånd ges. Självfallet måste de berörda skolstyrelserna och skolledarna ge sitt tillstånd till att vissa uppgifter inhämtas under lektionstid. Vidare informeras skolledarnas och lärarnas fackliga organisationer, Riksförbundet Hem och Skola, elevorganisationerna samt kommunförbundet. Representanter för dessa organisationer kallas till informationsmöten före varje större insamling, då de också bereds möjligheter att påverka utformningen av de frågor som skall ställas. Även mellan datainsamlingarna hålls kontakt med organisationerna som bl a erhåller de forskningsrapporter som framställs. Insamlingsarbetet underlättas också genom att organisationerna på olika sätt ger sitt stöd till detta.

Förutom skolstyrelsernas eller motsvarande myndigheters tillstånd krävs även Datainspektionens medgivande. Ett material av den omfattning, som det här är frågan om, måste av praktiska och ekonomiska skäl databearbetas. Eftersom det rör sig om en longitudinell design, måste vidare de uppgifter som lagras på datamedia vara identifierbara. Undersökningsmaterialet utgör härigenom ett personregister i datalagens mening. Innan varje datainsamling görs måste därför en ansökan om tillstånd inges till Datainspektionen. Efter behandling utfärdar Datainspektionen sina föreskrifter, vilka varierar beroende på ansökans innehåll, men som strängt taget alltid innehåller följande huvudpunkter:

- Ändamålet med registret skall vara att utgöra underlag för statistisk uppföljning av elever och studier av deras utveckling samt att möjliggöra fortsatta uppföljningsundersökningar.
- Den registeransvarige skall underrätta dem som registreras om:
 - registrets ändamål och användning
 - att uppgiftslämnandet är frivilligt
 - sekretesskyddets innebörd och omfattning.
 - rättigheten att erhålla utdrag ur registret
- Beträffande dem som förklarat sig inte vilja delta i undersökningen får inga personuppgifter registreras på ADB-medium.

- Den registeransvarige skall tillse att enskild person inte avslöjas i statistiska redovisningar eller andra vetenskapliga rapporter.
- Den registeransvarige skall innan automatisk databehandling av registret påbörjas tillse att betryggande åtgärder vidtas till skydd för registrets innehåll.

En ansökan till Datainspektionen måste göras ej enbart vid det första insamlingstillfället för en kohort utan vid varje tillfälle då en komplettering sker med t ex register- eller enkätuppgifter.

Datainspektionens tillstånd är alltid tidsbegränsade. I de fall då det gäller kompletteringar för speciella forsknings- eller utredningsuppdrag är tillståndstiden i allmänhet mycket begränsad och gäller för den tid som krävs för att genomföra analysarbetet. I samband med att tillståndstiden utgår avidentifieras de kompletterande uppgifterna.

För de uppgifter som insamlas under skoltiden (basuppgifter, årliga uppgifter m fl) har tillstånd erhållits för längre perioder, som regel i fem år. Härefter måste tillstånden förnyas. De nuvarande tillståndens giltighetstid varar fram till:

- Kohort 1 och 2 1994 12 31
- Kohort 3 och 4 1995 12 31
- Kohort 5 1997 12 31
- Kohort 6 Tillstånd kommer att sökas hösten 1994

Av redovisningen i följande avsnitt framgår tydligt vilka uppgifter som finns med identifikationsdata vid Göteborgs universitet, vilka uppgifter som överflyttats till annan myndighet samt vilka uppgifter som avidentifierats.

FINANSIERING

IS-projektet

Under 1960-talet och början av 1970-talet erhöll IS-projektet anslag från dåvarande Statens råd för samhällsforskning. Medlen användes huvudsakligen för att täcka kostnaderna i samband med insamlingarna av basuppgifterna samt för publicering av forskningsresultat. En förutsättning för att projektet skulle kunna drivas var, att ett antal personer kunde medverka i projektet inom ramen för sina tjänster finansierade av Göteborgs universitet. De som under den aktuella tiden var mest verksamma inom projektet var Kjell Härnqvist (professor), Allan Svensson (assistent 1961-1964, universitetslektor 1965-1967), Sven-Eric Reuterberg (assistent 1963-1967, universitetslektor 1968-1972) samt Airi Rovio-Johansson (assistent 1966-1972). En förstärkning erhöles under perioden 1968-1971, då Svensson innehade en tjänst som forskarassistent finansierad av Statens råd för samhällsforskning. Under samma period erhöil projektet en amanuens tjänst bekostad av Skolöverstyrelsen.

Från 1972 till 1980 kunde projektet drivas tack vare att Härnqvist, Svensson och Reuterberg ägnade avsevärd tid åt detta. Även under denna period finansierades projektet - åtminstone indirekt och i viss utsträckning - av Göteborgs universitet. Under 70-talets senare hälft erhöles också en viss finansiering av baskostnaderna från UHÄ inom ramen för dotterprojektet "Jämlikhet och högskoleutbildning".

Från 1981 till 1987 finansierades en halvtidstjänst som forskare av Göteborgs universitet. Denna innehades under tre år av Reuterberg och tre år av Svensson. Under denna period, som kännetecknades av en mer intensiv forskningsverksamhet än under 70-talet, erhöil även projektet vissa basresurser genom dotterprojekten:

- "Långtidseffekter av utbildning" (Riksbankens Jubileumsfond och UHÄ)
- "Studiestöd och postgymnasial utbildning" (Utbildningsdepartementet, FRN och UHÄ)
- "Studiehjälp och vuxenstudiestöd" (SÖ och CSN)

Från mitten av 80-talet stod FRN för merparten av projektets finansiering. För detta ändamål erhöll FRN särskilda medel, tillskapade genom Riksdagens beslut om att använda vissa forsknings- och sektorsmedel för longitudinella studier.

Under hela verksamhetsperioden svarade SCB för och bekostade de årliga insamlingarna av skoladministrativa uppgifter.

UGU-projektet

UGU-projektet som startades vid Högskolan för lärarutbildning i Stockholm erhöll under sin uppbyggnadsperiod anslag från Skolöverstyrelsen. SÖ var också projektets huvudfinansiär fram till i mitten av 80-talet. Anslagen räckte till insamlingarna av basuppgifter, lönen för en forskningsassistent plus biträdeshjälp. Däremot kunde projektledaren Ingemar Emanuelsson endast periodvis och på deltid anställas av projektet. Övrig tid tjänstgjorde han som vikarierande professor, vilket betyder att Högskolan för lärarutbildning indirekt bekostade en del av verksamheten.

Från mitten av 80-talet erhöll UGU-projektet liksom IS-projektet särskilda medel från FRN.

Liksom för IS-projektet bekostades de årliga insamlingarna av skoladministrativa data av SCB (med undantag för det första året, som finansierades av Skolöverstyrelsen).

Det sammanslagna projektet

Från och med 1990 då IS- och UGU-projekten sammanfördes till ett gemensamt projekt har FRN beviljat medel för baskostnaderna, bl a för kostnaderna i samband med införskaffandet av nya uppgifter - dock ej för insamlingen av skoladministrativa data som fortfarande finansieras av SCB - samt för den kontinuerliga skötseln av de stora databaserna. Medlen har räckt till projektledarens lön samt viss assistent- och sekreterarhjälp. Däremot har merparten av den forskning som baserats på projektets uppgifter beskostats av särskilda finansiärer bland vilka märks Skolverket, SFR, Riksbankens Jubileumsfond och Verket för högskole-service. Bearbetningar och analyser gjorda åt offentliga utredningar har beskostats av dessa.

INSAMLADE UPPGIFTER

Kohort 1

I slutet av 1950-talet utreddes den framtida skolstatistikens utformning. Bl a föreslogs att jämsides med den löpande skolstatistikens uppgifter om elever, klasser etc, även ett bakgrundsmaterial skulle insamlas som kunde belysa frågor om elevers val av utbildning, effekterna av skolreformerna, studie- och yrkesvägledningsinsatser m m. Därför föreslogs en longitudinell studie av elever under hela deras skolutbildning, senare benämnd *Individualstatistiken*. Denna studie skall ske genom att ett stickprov omfattande alla elever födda den 5, 15 och 25 alla månader skulle tas vart 5 år. (Se vidare bilaga 1, rapport 1976:1).

Då förslaget remissbehandlades påpekade Kjell Härnqvist, att den nya individualstatistiken skulle bli av än större värde om skoluppgifterna kompletterades med resultat från begåvnings- och standardprov samt frågor angående elevernas fritidsintressen, inställning till skolarbetet etc.

Efter ett kommittéarbete våren 1960 tillstyrktes den föreslagna kompletteringen. Vidare beslöts att Kjell Härnqvist och Allan Svensson vid Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet, skulle svara för konstruktion och utprovning av de test och frågeformulär som behövdes. Likaså skulle de ansvara för insamlandet av test- och enkätdata. SCB skulle däremot sköta insamlandet av de årliga uppgifterna om skolform, betyg etc samt första året även svara för insamlingen av vissa sociala bakgrundsuppgifter (1964:2).

Första gången en insamling av uppgifter ägde rum var under vårterminen 1961 och gällde då elever födda den 5, 15 och 25 i någon månad 1948, dvs cirka en tiondel av årsklassen. Enligt beräkningar fanns det då insamlingen genomfördes sammanlagt 12 166 individer i Sverige som var födda på dessa dagar, varav majoriteten befann sig i årskurs 6 inom det obligatoriska skolväsendet - cirka 2/3 inom folkskolan och 1/3 inom försöksskolan (enhetsskolan).

De s k basuppgifterna som införskaffades 1961 var följande:

1. *Uppgifter om skolgång*, t ex skolform, klasstyp, klasskaraktär, årskurs och betyg.

2. *Uppgifter om vissa personliga förhållanden*, såsom hemort, föräldrarnas yrke och utbildning, antal syskon, avståndet mellan hemmet och skolan, avstånden mellan hemmet och närmaste gymnasium m m .

3. *Svar på vissa frågor* som belyser skolinställning, fritidssysselsättningar, intressen samt studie- och yrkesplaner. Skolinställningen mäts med formuläret "Skolan" bestående av fem skalor och fritidssysselsättningarna uppskattas med hjälp av sex skalor.

4. *Resultat på tre begåvnings-test*, ett verbalt, ett spatialt och ett induktivt. Testen benämns "Motsatser", "Plåtvikning" och "Talsrier", vardera bestående av 40 uppgifter.

5. *Resultat från standardiserade kunskapsprov* i ämnena läsning, skrivning, matematik och engelska, vilka bjöds till samtliga elever i årskurs 6.

De båda första typerna av uppgifter insamlades av Statistiska centralbyrån och finns för 98 procent (11 950) av samtliga individer födda på samedagarna. Övriga uppgifter insamlades av Pedagogiska institutionen. Uppgiftstyperna 3 och 4 föreligger för 87 procent (10 562). Uppgifter om standardprovsresultat finns för färre individer (9 298), men innebär ändå att resultat finns för närmare 90 procent av dem som genomgått proven, dvs de som befann sig i årskurs 6.

För en utförlig redovisning av uppgifterna hänvisas till 1964:2 samt 1976:1.

Tabell 1: Antal individer i den första kohorten för vilka årliga uppgifter registrerats läsåren 1960/61 till 1968/69.

Läsår	Antal	I procent av antalet 1960/61
1960/61	11 950	100.0
1961/62	11 071	92.6
1962/63	9 503	79.5
1963/64	7 186	60.1
1964/65	4 788	40.1
1965/66	4 109	34.4
1966/67	3 463	29.0
1967/68	2 028	17.0
1968/69	329	2.8

Så länge som undersökningsgruppen eller delar av gruppen befann sig inom det allmänna skolväsendet insamlades vid slutet av varje vårtermin **årliga uppgifter** av Statistiska centralbyrån. Dessa uppgifter är av samma karaktär som de under punkt 1 ovan och insamlingen pågick t o m läsåret 1968/69. På grund av att eleverna successivt lämnade skolan (vissa elever gick i 7- eller 8-årig folkskola) samt på grund av svårigheter att spåra elever inom vissa skolformer minskar dock antalet elever med årliga uppgifter förhållandevis snabbt, vilket framgår av tabell 1.

Vid olika tillfällen har **kompletterande uppgifter** insamlats för vissa suburval.

Då den manliga delen av undersökningsgruppen skrevs in till militärtjänst vid 18 års ålder 1966 erhöles inskrivningsuppgifter från Militärpsykologiska institutet. Dessa består av data om yrke och skolutbildning, resultat på fyra begåvningsstest, svar på frågor om inställning till skola och yrkesliv m m. Sammanlagt erhöles uppgifter för närmare 5 500 individer, varav 75 procent också har fullständiga basuppgifter. För en närmare beskrivning hänvisas till 1968:1 och 1973:1. *Inskrivningsuppgifterna finns ej bevarade med identifikationsuppgifter.*

Vid två tillfällen, 1970 och 1973, utsändes en enkät till de cirka 2 000 män som ej hade någon teoretisk utbildning utöver den obligatoriska skolan. De insamlade uppgifterna belyser i första hand inställningen till vuxenutbildning bland dessa personer och utgör det empiriska underlaget för Kjell Rubensons doktorsavhandling (1975:1). *Dessa uppgifter förvaras numera vid pedagogiska institutionen vid Universitetet i Linköping.*

I mitten av 70-talet påfördes uppgifter från SCB:s högskoleregister, varvid man bl a fick information om de cirka 2500 individer som påbörjat högre utbildning fram t o m höstterminen 1974, vilka utbildningar de påbörjat och eventuellt avlagda examina. Uppgifterna användes inom projektet "Jämlikhet och högskoleutbildning" under slutet av 70-talet (1977:1). *Då projektet avslutades 1981 oidentifierades högskoleuppgifterna.*

Under våren 1980 gjordes en postenkät till tre delurval. Sammanlagt utvaldes cirka 8 000 individer, varav drygt 6 000 besvarade enkäten. I enkäten ingick 30 frågor, vilka skulle ge fyra typer av information:

- Uppgifter som kompletterar och preciserar tidigare tillgänglig information om utbildning, bl a studiefinansiella förhållanden.
- Yrkeserfarenheter och social situation efter genomgången utbildning.
- Tilltro till egen förmåga och kompetens.
- Uppfattningar och föreställningar i andra avseenden.

Enkätuppgifterna insamlades av projektet "Långtidseffekter av utbildning" (LING) och kompletterades med vissa demografiska data från DAFA:s befolkningregister. Under 1982 och 1983 genomfördes också personliga intervjuer med cirka 500 av de personer som ingår i LING-projektet. Syftet med dessa intervjuer var dels att komplettera och fördjupa kunskapen från postenkäten, dels att ge underlag för analyser av deltagarnas faktiska kommunikationsfärdigheter och kognitiva nivå. De uppgifter som insamlats till LING-projektet beskrivs utförligt i 1980:4, 1981:4 och 1985:7.

Projektet "Studiestöd och postgymnasial utbildning" (1981:3) utnyttjade vissa enkätfrågor från LING-projektet. Frågorna berörde bl a studiemedlens betydelse för möjligheterna att påbörja och fullfölja en akademisk utbildning. Härutöver införskaffades nya uppgifter från SCB:s högskoleregister samt från CSN:s register. I det senare fallet rörde det sig om uppgifter om vilka som erhållit statligt studiestöd, typ av studiestöd samt under hur lång tid som detta stöd erhållits. *Projektet avslutades 1987 varvid samtliga nyinsamlade uppgifter avidentifierades.*

Kohort 2

Vårterminen 1966 påbörjades insamlingen av uppgifter till Individualstatistikprojektets andra kohort och gällde då elever födda den 5, 15 och 25 i någon månad 1953. På grund av att årsklassen minskat uppskattades det totala antalet födda på dessa dagar till 10 723. Liksom fem år tidigare befann sig merparten i årskurs 6 inom det obligatoriska skolväsendet, men på grund av att grundskolan successivt införts tillhörde nu cirka 80 procent denna skolform, medan endast 20 procent den äldre skolformen, folkskolan.

De **basuppgifter** som insamlades 1966 var följande:

1. *Uppgifter om skolgång.* Samma uppgifter som tidigare.
2. *Uppgifter om vissa personliga förhållanden.* Antalet uppgifter är här färre än tidigare - bl a saknas uppgift om syskon och avstånden mellan hemmet och olika skolor.
3. *Svar på vissa frågor* som belyser skolinställning, fritidsintressen samt studie- och yrkesplaner. Frågorna skiljer sig avsevärt från de tidigare använda.
4. *Resultat på tre begåvningsstest.* Testen är identiska med dem som brukades 1961.
5. *Resultat från standardiserade kunskapsprov.* Proven är ej samma som 1961. Vidare kan nämnas att delvis olika prov gavs i grundskolan respektive folkskolan.

På grund av att SCB måste arbeta med mer begränsade resurser vid detta tillfälle finns de två första typerna av uppgifter endast för 93 procent (9 927) i denna kohort. Uppgifterna 3 och 4 föreligger för 88 procent (9 434) och standardprovresultat för 8 228 eller för drygt 85 procent av samtliga som tillhörde årskurs 6.

Årliga uppgifter insamlades av SCB t o m läsåret 1973/74. Liksom var fallet med den första kohorten minskar denna typ av uppgifter kontinuerligt (tabell 2).

Tabell 2: Antal individer i den andra kohorten för vilka årliga uppgifter registrerats läsåren 1965/66 till 1973/74.

Läsår	Antal	I procent av antalet 1965/66
1965/66	9 927	100.0
1966/67	9 768	98.4
1967/68	9 643	97.1
1968/69	8 873	89.4
1969/70	6 280	63.4
1970/71	5 106	51.4
1971/72	3 503	35.3
1972/73	891	9.0
1973/74	209	2.1

Utförliga redovisningar för de basuppgifter resp årliga uppgifter som insamlats till den andra kohorten finns i 1972:4 och 1976:1.

Kompletterande uppgifter tillfördes den andra kohorten första gången våren 1969. Då insamlades på uppdrag av 1968 års utbildningsutredning (U-68) enkätdata för cirka en fjärdedel av stickprovet. Närmare bestämt rörde det sig om de 2 500 elever som var födda den 15 i varje månad och som gick i grundskolan. I enkäten ingick bl a frågor om elevernas attityder till högre utbildning och deras inställning till olika yrken (1972:5). *Efter det att utredningsuppdraget fullgjorts avidentifierades de insamlade enkätuppgifterna.*

Inskrivningsuppgifter från Militärpsykologiska institutet erhöles 1971 för den manliga delen. Det rör sig om samma typ av uppgifter som erhöles för den första kohorten 1966 och liksom då finns inskrivningsuppgifter och fullständiga basuppgifter för cirka 75 procent av männen (1982:4). *Inskrivningsuppgifterna finns ej förvarade med identifikationsuppgifter.*

I slutet av 70-talet erhöles projektet "Jämlikhet och högskoleutbildning" uppgifter från SCB:s högskoleregister om dem som påbörjat högre utbildning t o m vårterminen 1976. Sammanlagt rör det sig om cirka 1 400 personer (1979:2). *Då projektet avslutades 1981 avidentifierades högskoleuppgifterna.*

I början av 80-talet påfördes ytterligare uppgifter från högskoleregistret. Dessa utnyttjades av projektet "Studiestöd och postgymnasial utbildning". Inom detta projekt insamlades också våren 1982 enkätuppgifter bland de drygt 1 300 som påbörjat en traditionell högskoleutbildning senast höstterminen 1976. Enkätuppgifterna rörde huvudsakligen olika studiefinansiella förhållanden (1983:5). *Projektet avslutades 1987 varvid samtliga uppgifter avidentifierades.*

Kohort 3

Enligt de ursprungliga planerna skulle det vårterminen 1971 påbörjas en ny insamling av uppgifter gällande elever födda 1958. På grund av olika omständigheter realiserades inte dessa planer, men i mitten av 70-talet

insåg man nödvändigheten av att komplettera Individualstatistiken med uppgifter från senare årskullar. Ett omfattande utredningsarbete igångsattes, vilket resulterade i att projektet "Utvärdering genom uppföljning av elever" (UGU) startades vid högskolan för lärarutbildning i Stockholm med Ingemar Emanuelsson som projektledare (1979:1).

Den första insamlingen till detta projekt ägde rum vårterminen 1980. Urvalet av individer gjordes emellertid efter andra principer än de som tillämpats i Individualstatistiken. Populationen utgörs här ej av samtliga individer födda ett visst år utan av samtliga elever i en viss årskurs, närmare bestämt av samtliga elever i årskurs 6 vårterminen 1980. Vidare genomfördes urvalet i två steg. Först gjordes ett stratifierat urval av kommuner, varefter man samplade ett antal klasser från de utvalda kommunerna. I de utvalda klasserna fick sedan samtliga elever delta. Principerna garanterar att man får ett riksrepresentativt urval. Se vidare 1979:1.

Påpekas bör, att även om urvalsprinciperna skiljer sig åt finns det goda möjligheter till jämförelser mellan stickproven i de båda projekten, speciellt om man begränsar jämförelserna till de normalåriga eleverna, dvs de som vid tretton års ålder tillhörde årskurs 6 (se t ex 1992:2).

Det totala antalet elever i urvalet våren 1980 uppgick till 9 601. På grund av vägran att medverka minskades stickprovsstorleken med 487 individer eller med 5 procent. Det slutliga urvalet uppgår således till 9 114 elever.

De **basuppgifter** som insamlades 1980 var följande:

1. *Uppgifter om skolgång.* Dessa uppgifter kallas inom UGU-projektet för "skoladministrativa data" och omfattar förutom de tidigare nämnda uppgifterna även information om ev specialundervisning och hemspråksundervisning. Uppgifterna finns för strängt taget samtliga som ingår i det slutliga urvalet. På grund av att betyg i årskurs 6 inte gavs i hälften av skolorna finns dock uppgifter om betyg endast för 4 300.
2. *Uppgifter om hembakgrund m.m.* Denna information insamlades via en enkät till föräldrarna och består förutom uppgifter om faderns och moderns yrke och utbildning även av frågor som belyser föräldrarnas inställning till skolan och deras planer för barnets utbildning. Enkätuppgifterna finns för drygt 70 procent av eleverna.
3. *Svar på vissa frågor* som belyser elevernas uppfattningar om egna prestationer i olika ämnen (självskattningar), skolinställning, fritidsintressen samt studie- och yrkesplaner. Samtliga frågor är nykonstruerade

och till skillnad mot tidigare är inga frågor sammanförda till skalor. Närmare 8 400 elever har besvarat frågorna.

4. Resultat på tre begåvnings-test. Testen är identiska med dem som brukades 1961 och 1966 och resultat finns för cirka 8 200.

5. Resultat från standardiserade kunskapsprov i svenska, matematik och engelska. Uppgifter finns för cirka 5 500 elever, dvs för merparten av de elever, vilka tillhörde skolor som genomförde proven.

Basuppgifterna beskrivs ingående i 1981:1.

Årliga uppgifter om elevernas skolgång insamlades av SCB t o m läsåret 1982/83, dvs t o m årskurs 9. Dessa uppgifter finns för strängt taget samtliga som ingår i urvalet (1983:2, 1985:5). Härutöver har SCB påfört uppgifter om vilka som påbörjat gymnasieskola läsåret 1982/83 till 1985/86, vilken linje eller kurs som påbörjats, vilka som fullföljt gymnasieskolan (avgångna 83/84 - 86/87) samt medelbetyget från gymnasieskolan (1988:1). Vidare har uppgifter från Högskoleregistret erhållits rörande de individer som påbörjat högre utbildning t o m 1990. *Uppgifterna från Högskoleregistret föreligger dock endast i oidentifierad form.*

Kompletterande uppgifter i form av standardprovresultat i engelska från årskurs 8 samt i svenska och matematik från årskurs 9 insamlades vårterminen 1982 respektive 1983. Dessa uppgifter finns för mellan 70 och 80 procent (1982:6, 1983:4).

Våren 1984, ett år efter grundskolan slut, utsändes en enkät till de cirka 9 000 individer som stickprovet vid denna tidpunkt omfattade. Enkäten gjordes i två versioner, en till dem som påbörjat gymnasieskola och en till de övriga. Sammanlagt ingick ett femtiotal frågor som bl a berörde synpunkter på och erfarenheter från högstadietiden, framtidsplaner, individernas uppfattningar om sina kunskaper samt fritidssysselsättningar. Enkäterna besvarade av cirka 7 000 eller 77 procent av undersökningsgruppen (1985:3).

Våren 1991 skickades en enkät till de sammanlagt 2 000 individer som ej påbörjat eller ej fullföljt en gymnasieutbildning. Urvalet inkluderade även de ca 1,5% elever som hade de allra svagaste resultaten på begåvningsproven i årkurs 6 1980. Frågorna handlade om arbetsförhållanden, arbetslöshet, ev utbildning efter grundskolan, boendeförhållanden och

fritidssyselsättningar. Trots ett flertal påminnelser inkom dock endast svar från varannan undersökningsdeltagare, vilket vittnar om svårigheten att göra uppföljningar med enkäter bland denna del av stickprovet (1991:6). Undersökningen är en delstudie inom projektet "Ungdomar utan gymnasieskola" och är redovisad i Åsa Murrays doktorsavhandling (1994:1). *Enkätuppgifterna förvaras vid Högskolan för lärarutbildning*. Ytterligare en specialstudie, Svagbegåvade i vanlig skola, genomfördes med utnyttjande av enkätuppgifterna (1993:11).

Våren 1993 utsändes en enkät till ett urval bestående av cirka 2 500. I urvalet ingick de individer som haft goda resultat på intelligenstesten i årskurs 6 (de 30 procent bästa). Enkäten framställdes i två versioner, en för dem som påbörjat någon form av högskolestudier och en för dem som ej gjort detta. Svar inkom från närmare 80 procent. Enkätundersökningen genomfördes av projektet "Varför inte högskola" som syftar till att klarlägga vilka motiv som får ungdomar att välja respektive inte välja en högre utbildning. Mer information om denna undersökning kommer att finnas i den doktorsavhandling som för närvarande utarbetas av Margareta Hammarström. *Enkätuppgifterna förvaras i identifierbart skick t o m 1995 12 31*.

Obs! På grund av att kohort 3 utgör UGU-projektets första stickprov benämns det ibland panel 1, kohort 4 för panel 2 och de därpå följande för panel 3 och 4.

Kohort 4

Redan läsåret 1981/82 drogs UGU-projektets andra stickprov. Populationen utgjordes denna gång av samtliga elever i årskurs 3 vårterminen 1982, dvs elever födda fem år senare än dem som ingår i projektets första stickprov. Härigenom fick man möjlighet att följa eleverna även under mellanstadieåren, samtidigt som man fick samma åldersintervall mellan stickproven som i Individualstatistikprojektet.

Stickprovet drogs efter samma principer som två år tidigare och det totala antalet individer i stickprovet uppgick till 9 504.

Basuppgifterna som insamlades våren 1982 består av:

1. *Uppgifter om skolgång* (skoladministrativa data) av samma typ som insamlades för UGU-projektes första stickprov. Uppgifterna insamlades av SCB och finns för drygt 9 300 elever i årskurs 3.
2. *Uppgifter om hembakgrund m.m.* Denna information insamlades även vid detta tillfälle via en enkät till föräldrarna och består av liknande frågor som användes 1980. Enkätuppgifterna finns för drygt 7 000 av eleverna.
3. *Svar på vissa frågor* som belyser uppfattningar om egna prestationer i olika ämnen (självskattningar), skolinställning samt fritidsintressen. Frågorna är i stor utsträckning desamma som gavs i årskurs 6 våren 1980, men de har språkmässigt anpassats till årskurs 3 och textmassan har minskats. Uppgifterna finns för cirka 8 900 elever.
4. *Resultat på två begåvnings-test*, ett verbalt och ett spatialt. Närmare bestämt rör det sig om testen "Motsatser" (40 item) och "Plåtvikning" (30 item) hämtade från DBA-batteriet. Dessa test är således inte identiska men mycket lika dem som bjuds i årskurs 6.
5. *Resultat från två kunskapsprov*. Ett prov i matematik bestående av 15 uppgifter och ett prov i läsning innehållande 32 uppgifter. Vart och ett av proven besvarades av 8 800 elever.

Uppgifterna om skolgång beskrivs i 1986:7 och övriga uppgifter i 1982:5 och 1985:6.

Årliga uppgifter om elevernas skolgång insamlades av SCB t o m läsåret 1987/88, dvs t o m årskurs 9. P g a att vissa elever lämnat Sverige och andra vägrat att vara kvar i uppföljningsundersökningen minskar antalet elever för vilka dessa årliga uppgifter föreligger med 300 mellan årskurs 3 och 9. Vid grundskolans slut finns därför skoladministrativa data för något över 9 000 elever (1989:3).

Kompletterande uppgifter insamlades vårterminen 1985 för samtliga elever som då kvarstod i uppföljningsundersökningen (9 200). Uppgifterna utgjordes av:

1. *Svar på vissa frågor* rörande skolinställning, fritidsintressen m m. Frågorna är av liknande typ som dem eleverna besvarade i årskurs 3.

2. *Resultat på tre begåvnings-test.* Testen är identiska med dem som använts i motsvarande årskurs 1961, 1966 och 1980.

3. *Resultat på ett matematikprov och ett läsprov.* Matematikprovet består dels av de uppgifter som gavs i årskurs 3, dels av fyra nykonstruerade uppgifter. Läsprovet är också till stor del identiskt med det som bjöds i årskurs 3, men här består ändringen av att fem uppgifter uteslutits.

Den första typen av uppgifter finns för drygt 9 100 och de övriga för cirka 8 000 elever.(1985:2 och 1985:4).

Standardprovsresultaten i engelska från årskurs 8 samt i svenska och matematik från årskurs 9 insamlades vårterminen 1987 respektive 1988. Dessa uppgifter finns för drygt 80 procent (1987:2, 1988:2).

Våren 1989, ett år efter grundskolan slut, utsändes en enkät till de drygt 9 000 individer som stickprovet vid denna tidpunkt omfattade. Enkäten gjordes i två versioner, en till dem som påbörjat gymnasieskolan och en till de övriga. Sammanlagt ingick ett femtiotal frågor, varav flertalet var identiska med dem som använts i motsvarande enkätundersökning fem år tidigare. Enkäterna besvarades av drygt tre fjärdedelar av undersökningsgruppen (1991:5).

1992 erhöles uppgifter från SCB om vilka som påbörjat respektive avslutat gymnasieutbildning. Vidare erhöles information om vilka som deltagit i Högskoleprovet och resultaten från detta prov. Dessa provresultat finns för cirka en fjärdedel av samtliga som ingår i stickprovet. Uppgifterna används inom projektet "Vilka faktorer styr rekryteringen till högskolan - och varför?" *Uppgifterna levererades av SCB i oidentifierat skick.*

Kohort 5

För att komplettera de data som fram till mitten av 80-talet införskaffats av IS- och UGU-projekten beslöt SÖ i samråd med UHÄ och SCB att en ny insamling av uppgifter skulle påbörjas i årskurs 3 vårterminen 1987.

Vidare beslöts att insamlingen skulle ske i samverkan mellan SCB och IS-projektet vid Göteborgs universitet, varvid SCB skulle ha huvudansvaret för att samla skoladministrativa data, medan IS-projektet skulle svara för insamlingen av övriga uppgifter.

Ett rättesnöre för den nya insamlingen var att den så långt som möjligt skulle följa den uppläggning som IS-projektet och UGU-projektet haft. Härigenom skulle det bli möjligt att studera utvecklingen inom skolan över en 30-årsperiod samt att relatera denna utveckling till de förändringar som skett inom utbildningssystemet.

För att minska bl a de administrativa svårigheterna vid insamlingen och få möjlighet till studier av hela skolklasser valdes samma urvalsdesign som tillämpats av UGU-projektet. Populationen fick därför bli samtliga elever i årskurs 3 vårterminen 1987, varifrån ett tvåstegs-urval gjordes. Först drogs ett stratifierat urval av kommuner, varefter ett antal klasser samplades. I dessa klasser deltog sedan samtliga elever. På grund av ekonomiska skäl fick dock urvalet göras mindre än i tidigare uppföljningsundersökningar.

Det totala antalet elever i urvalet våren 1987 uppgick till 5 035 elever. På grund av vägran att medverka minskades stickprovsstorleken med 616 individer eller med 12 procent. Det slutliga urvalet uppgår således till 4 419 elever. Det förhållandevis stora bortfallet torde i första hand kunna förklaras av att det vid den aktuella tidpunkten fördes en livlig debatt i massmedia om personregistrens berättigande. Genomförda analyser har dock visat att bortfallet inte i några väsentligare avseenden skadat stickprovets representativitet (1988:4).

Basuppgifterna som insamlades våren 1987 består av:

1. *Uppgifter om skolgång* (skoladministrativa data) av samma typ som insamlades för UGU-projektets andra stickprov. Uppgifterna insamlades av SCB och finns för samtliga elever i det slutliga urvalet.

2. *Svar på vissa frågor* som belyser uppfattningar om egna prestationer i olika ämnen (självskattningar), skolinställning samt fritidsintressen. Frågorna är i viss utsträckning desamma som användes av UGU-projektet i årskurs 3 våren 1982, men antalet frågor är något mindre.

3. *Resultat på ett ordförrådstest och ett matematikprov*. Dessa prov är identiska med dem som användes i årskurs 3 våren 1982.

Uppgifterna om skolgång finns för samtliga elever i det slutliga urvalet och övriga uppgifter för cirka 4 200 (1988:4).

För närmare information hänvisas till 1988:4 och 1991:2.

Årliga uppgifter om elevernas skolgång insamlades av SCB t o m läsåret 1992/93, dvs t o m årskurs 9. P g a att vissa elever lämnat Sverige och andra vägrat att vara kvar i uppföljningsundersökningen minskar antalet elever för vilka dessa årliga uppgifter föreligger med ett 100-tal mellan årskurs 3 och 9. Vid grundskolans slut finns därför skoladministrativa data för något över 4300.

Kompletterande uppgifter insamlades vårterminen 1990 för samtliga elever som då kvarstod i uppföljningsundersökningen (4 370). Uppgifterna utgjordes av:

1. *Svar på vissa frågor* rörande studie- och yrkesplaner, skolinställning, friidsintressen m m. En del av frågorna är samma som bjudits av UGU-projektet och några har tidigare använts av IS-projektet.

2. *Resultat på tre begåvnings-test*. Testen är identiska med dem som använts vid samtliga tidigare tillfällen i årskurs 6.

3. *Resultat på ett matematikprov*. Provet är identiskt med det som bjöds i årskurs 6 våren 1985.

4. *Uppgifter om hembakgrund m.m.* Informationen insamlades via en enkät till föräldrarna. Hälften av frågorna har samma eller liknande formuleringar som använts i UGU-projektets målsmanformulär. Övriga frågor rör föräldrarnas syn på skolarbetet samt deras inställning till kontakten mellan hem och skola.

Uppgifterna finns för cirka 4 000 elever förutom uppgifterna om personliga förhållanden som föreligger för 3 400 (1991:1).

Standardprovsresultaten i engelska från årskurs 8 samt i svenska och matematik från årskurs 9 insamlades vårterminen 1992 respektive 1993. Dessa uppgifter finns för cirka 4 000 elever (1992:7, 1993:6).

Kohort 6

Som tidigare nämnt sammanfördes IS- och UGU-projekten till ett projekt 1990 med Sven-Eric Reuterberg som projektledare. Inom detta sammanlagda projekt inleddes en sjätte uppföljningsundersökning våren 1992 bland elever som då befann sig i årskurs 3. Urvalet gjordes i huvudsak efter samma principer som tillämpades våren 1987, men stickprovstorleken ökades åter till cirka 10 000. Någon insamling av basuppgifter i form av enkät- och provuppgifter gjordes dock inte vid detta tillfälle utan sådana uppgifter kommer att införskaffas våren 1995, då eleverna normalt befinner sig i årskurs 6. Fr o m årskurs 3 insamlas dock de årliga uppgifterna (skoladministrativa data) av SCB.

Enligt planerna skall de uppgifter som projektet insamlar i årskurs 6 vara av samma typ som för elever i tidigare kohorter och detsamma gäller den enkät som tillställs föräldrarna. Däremot planeras den förändringen att man kommer att samla in vissa uppgifter från lärare och skolledning för att på detta sätt få med uppgifter om skolan och den pedagogiska processen.

UTBILDNINGSVÄL

Ett av huvudsyftena med projektet är att studera hur olika faktorer påverkar individens val av utbildning. Inom detta område har också ett mycket stort antal undersökningar publicerats i form av forskningsrapporter, licentiat- och doktorsavhandlingar samt statliga utredningar. Bland de större undersökningarna kan nämnas Härnqvist (1966:1), Reuterberg (1968:10), Bengtsson (1972:5), Svensson (1977:1), Härnqvist & Svensson (1980:2), Reuterberg (1984:1), Svensson (1984:6) Reuterberg & Svensson (1992:6) samt Härnqvist (1992:3; 1993:3).

Undersökningarna har gällt elevers val av olika utbildningsalternativ i de avslutande klasserna inom den obligatoriska undervisningen, eventuella val av gymnasieutbildning, högskoleutbildning samt olika typer av vuxenutbildning. Härvid har man studerat hur sådana *bakgrundsfaktorer* som kön, föräldrarnas yrke och utbildning, antal syskon, uppväxtort, skoltillhörighet samt *individrelaterade faktorer* i form av studieförutsättningar och studieintresse är relaterade till de successiva valen av utbildning. I ett flertal fall har man också analyserat hur stor betydelse skilda bakgrundseffekter har efter det att man på statistisk väg konstanthållit skillnader i de individrelaterade faktorerna, t ex hur stora socialgruppskillnader som återstår vid val av gymnasielinje, när skillnader i grundskolebetyg eliminerats.

En viktig uppgift har varit att klarlägga vad de stora utbildningsreformerna har haft för effekter på ungdomarnas möjligheter att skaffa sig en längre teoretisk utbildning och vad reformerna betytt för män och kvinnor från olika samhällsskikt. Således kunde Härnqvist (1966:1) och Reuterberg (1968:10) visa att skiftet från det äldre folkskole-realskole-systemet till ett systemet med nioårig försöksskola (senare grundskola) ökade intresset för teoretiska studier samtidigt som de sociala skillnaderna i viss utsträckning minskade. Sedermera har det också visat sig att sammanförandet av olika studievägar till enhetliga skolformer har lett till en minskning av tidiga läsningar och en ökad flexibilitet i elevernas val av studieväg - något som också eftersträvats i reformarbetet (Härnqvist, 1992: 3).

Reformerna på det gymnasiala stadiet på 60- och 70-talet ledde ej till någon större social utjämning vad gäller valet av 3- och 4-åriga linjer, däremot ökade andelen elever mycket starkt från lägre socialgrupper som fortsatte sin skolgång efter den obligatoriska utbildningen, dvs de valde någon av de många nya 2-åriga linjerna. Härnqvist och Svensson kommenterar detta på följande sätt: *"I denna bild av den nuvarande gymnasieskolan - med kvarstående stora ojämlikheter gentemot de bakgrundsfaktorer vars inverkan man velat eliminera - kan man välja att ta fasta på de negativa dragen: detta att det trots alla organisatoriska förändringarna inte har hänt så mycket i utjämnande riktning. Man kan också ta fasta på det positiva i att en så stor del av årskullen - i alla bakgrundsgrupper - finner en utbildning som har goda framtids-perspektiv inte bara i förhållande till arbetsmarknad utan också till utbildningsmöjligheter på nästa stadium"* (1980:2, s. 61).

I samband med högskoleferormen 1977 sammanfördes strängt taget all eftergymnasial utbildning under en enhetlig organisatorisk ledning. Högskoleutbildningen kom härefter att bestå dels av de traditionella universitets- och högskoleutbildningarna samt av ett antal "nya" mestadels kortare och mer praktiskt inriktade utbildningar. De senare utbildningarna attraherade i första hand kvinnor men fick en ur social synpunkt ganska jämn rekrytering. Däremot kunde man inte spåra några socialt utjämnande rekryteringseffekter av reformen till de traditionella utbildningarna. Även efter reformen var det sju gånger så vanligt att påbörja sådana studier om man kom från ett akademikerhem jämfört med om man vuxit upp i ett arbetarhem. I slutet av 70-talet var det mindre än fem procent av ungdomarna med arbetarbakgrund som vid 21 års ålder påbörjat en traditionell högskoleutbildning. Motsvarande andel bland akademikerbarnen uppgick till drygt 30 procent. Skillnaden i övergångsfrekvens kunde i viss utsträckning tillskrivas skillnader i studieförutsättningar men även efter det att hänsyn tagits till betygsskillnader var den högre samhällsklassen starkt överrepresenterad (Svensson, 1981:29).

De sociala skillnaderna i övergångsfrekvens från ett stadium till det närmast högre är således ett resultat av skillnader såväl i skolprestationer som skillnader i benägenhet att fortsätta till nästa utbildningsnivå: Härnqvist (1993:3) sammanfattar detta förhållande så: *"att hembakgrunden utövar en stor del av sitt inflytande på övergången till gymnasieskola och högskola på indirekt väg, dvs via sin påverkan på prestationer och mellanliggande val. Men det är tydligt att den också bidrar till skillnader i de slutliga valen mellan elever som är lika i andra viktiga hänseenden. Sådana direkta effekter gäller framför allt valet mellan olika linjer i gymnasieskolan och övergången till längre linjer inom högskolan bland dem som genomgått 3-4-årig gymnasieutbildning"* (a a, s. 68).

STUDIEPRESTATIONER

I sin doktorsavhandling analyserar Allan Svensson hur över- och underprestation i skolan, dvs hur prestationerna i relation till elevens begåvningsmässiga förutsättningar, samvarierar med kön och hembakgrund.

Det empiriska materialet är hämtat från de två första stickproven, närmare bestämt ingår de elever som befann sig i årskurs 6 inom folkskola och försöksskola 1961 respektive folkskola och grundskola 1966. Undersökningen kom härigenom att upprepas i fyra stora material. Utfallen av analyserna är dock mycket samstämmiga, varför de resultat som här presenteras gäller för alla fyra materialen.

För att komma till rätta med de godtycke som vidhänger valet av intelligens- och skolprestationsmått i denna typ av studier gjordes ett antal kanoniska faktoranalyser, i vilka samtliga tillgängliga test, prov och betyg ingick. Analyserna gav en mycket klar struktur, i det att samvariationen mellan flertalet variabler kunde hänföras antingen till en verbal eller en kvantitativ faktor. Med utgångspunkt härifrån inriktades det fortsatta arbetet på att studera den relativa skolprestationen dels inom det verbala området, dels inom det kvantitativa.

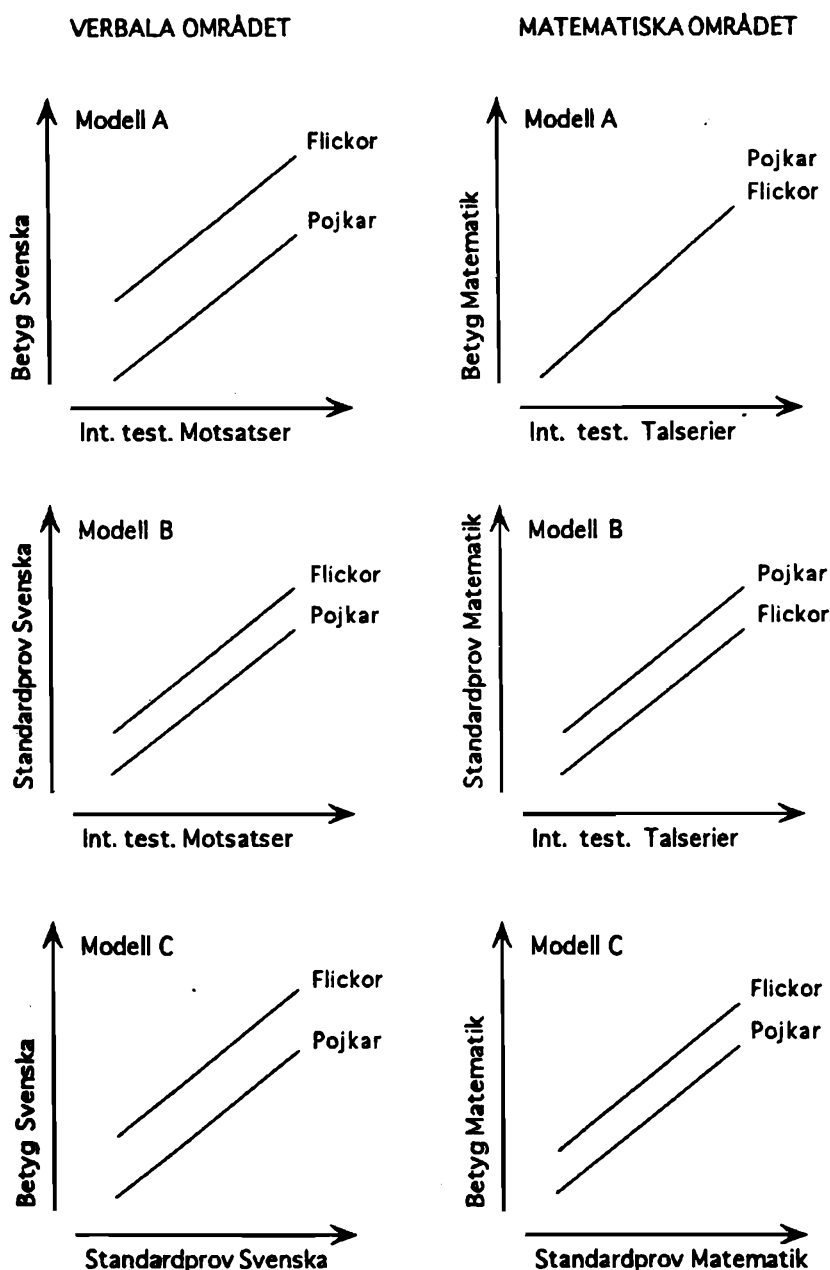
Tabell 1. Kombinationer av kontroll- och kriterievariabler.

Område	Modell	Kontrollvariabel	Krit/Kontr variabel.	Kriterievariabel	Appr. korrelation
		Intelligens-test	Standardprov	Betyg	
Verbalt	A	Motsatser		Svenska	.65
	B	Motsatser	Svenska		.75
	C		Svenska	Svenska	.85
Kvanti-tativt	A	Talserier		Matematik	.65
	B	Talserier	Matematik		.70
	C		Matematik	Matematik	.85

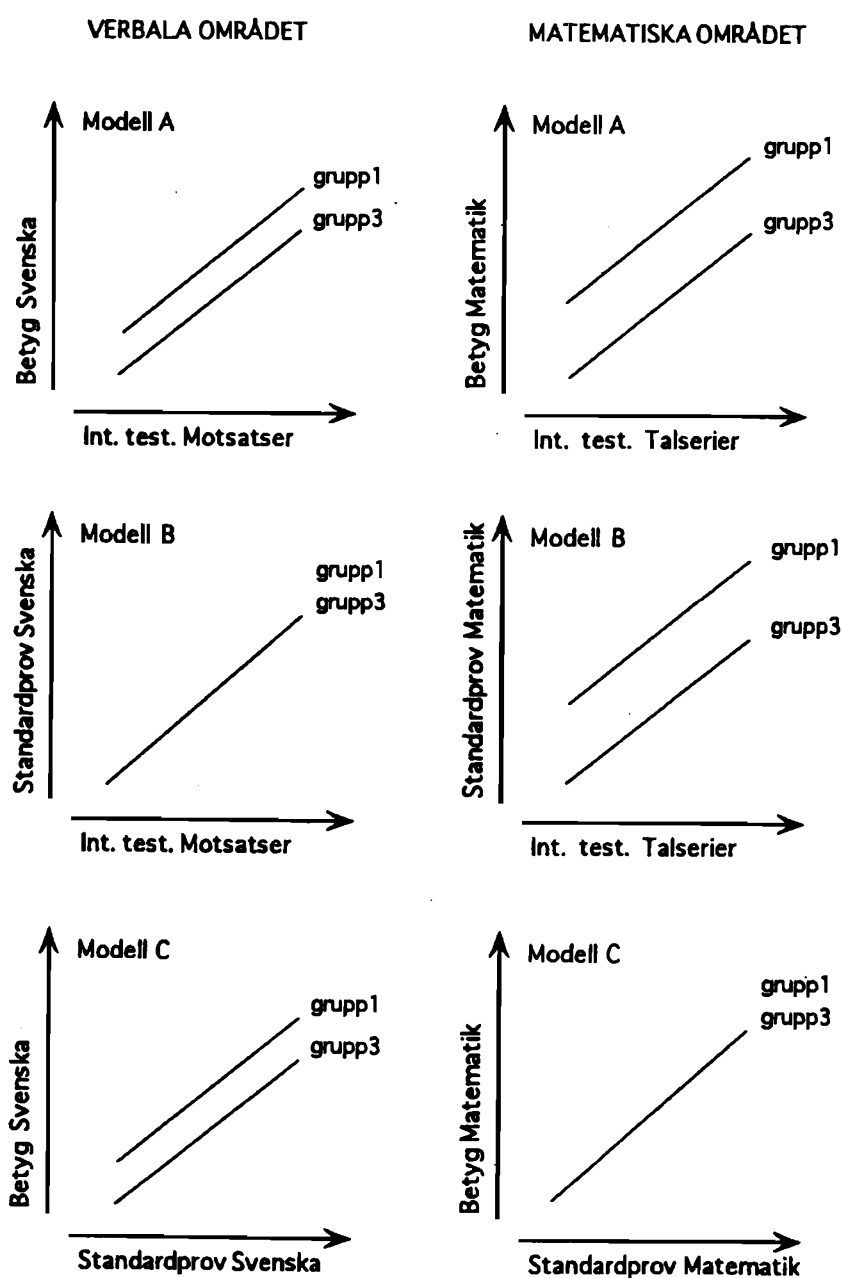
Som framgår av tabell 1 användes inom vardera området tre kombinationer av kontroll - och kriterievariabler. Inom det verbala området utnyttjas först ordförrådstestet Motsatser som intelligensmått och betyget i svenska som skolprestationsmått (Modell A). Sedan byts betyget i svenska mot standarprovet i samma ämne (Modell B) och slutligen används standarprovet som kontrollvariabel och betyget som kriterievariabel (Modell C). Inom det kvantitativa området används på samma sätt det

induktiva testet Talsrier som intelligensmått och betyget i matematik som skolprestationsmått, medan standardprovet i matematik får göra tjänst både som kontroll- och kriterievariabel. Som synes ökar korrelationernas styrka när vi går från modell A till C.

Sambanden mellan relativ skolprestation och kön respektive och social bakgrund analyserades med hjälp av kovariansanalytisk metodik. Resultaten åskådliggörs schematiskt (figur 1 och 2) och sammanfattas i punktform.

Figur 1. Skillnader mellan pojkar och flickor i relativ skolprestation.

Figur 2. Skillnader mellan socialgrupp 1 och 3 i relativ skolprestation.

1. Flickorna är klart överlägsna pojkarna i relativ skolprestation inom det *verbala* området och deras överlägsenhet framträder i samtliga modeller. De erhåller högre standardprovspoäng, än man skulle vänta sig utifrån deras intelligenstestresultat (Modell B), varefter de får högre betyg, än vad man kunde påräkna utifrån dessa i och för sig väl höga standardprovresultat (Modell C). Dessa båda samverkande trender gör att de erhåller klart högre betyg än pojkarna, när intelligenstestresultaten konstanthålles (Modell A).

2. Elever med högutbildade föräldrar (grupp 1) erhåller högre betyg i svenska än elever med lågutbildade föräldrar (grupp 3), även efter det att hänsyn tagits till de stora skillnaderna i det verbala intelligenstestet. Detta gäller för både pojkar och flickor och beror främst på att grupp 1 erhåller högre betyg än vad man skulle vänta utifrån standardprovs-resultaten. Däremot är skillnaderna små och insignifikanta mellan grupperna i standardprovsresultat vid konstanthållen begåvning.

3. Inom det *kvantitativa* området är sambanden mellan kön och relativ skolprestation mer komplicerade. När hänsyn tagits till könsdifferenserna i testet Talserier, är skillnaderna obetydliga i betygen i matematik. Bakom detta "harmoniska" förhållande döljer sig emellertid två klart signifikanta men åt motsatt håll riktade trender. Vid lika begåvningsnivå erhåller pojkarna högre standardprovsresultat; vid lika standardprovsresultat får flickorna högre betyg.

4. Inom det kvantitativa området finns det avsevärda skillnader mellan grupp 1 och 3, då den relativa skolprestationen uppskattas enligt modell A. Liksom inom det verbala området har pojkar och flickor med lågutbildade föräldrar svårt att få betyg som ligger i nivå med resultaten på begåvningsstestet, men här beror det ej på att de får för låga betyg i förhållande till sina poäng på standardproven. Orsaken till de låga betygen tycks i stället vara att de har svårt att omsätta sin begåvning i goda standardprovsresultat. Skillnaden mellan grupp 1 och 3 är nämligen mycket liten, då den relativa skolprestationen uppskattas med modell C, men stor vid modell B.

SPECIALPEDAGOGIK OCH ELEVER MED SVÅRIGHETER

Alltsedan projektets start på 1960-talet har studier av elevgrupper med olika typer av skolsvårigheter genomförts. Det har skett både i form av särskilda projekt och inom ramen för studier och projekt med andra huvudsyften. Den första separata studien genomfördes av Hans Dahlgren (1972:3) som studerade svagbegåvade elever från hjälpklass och vanlig klass. Han gjorde en jämförande studie av elever födda 1948 resp. 1953. Tre huvudproblem studerades: 1. Att jämföra två årgångar 13-åriga hjälpklass elever; 2. Att studera hur begåvningsprofil och allmän begåvning förändras mellan 13 och 18 år hos svagbegåvade pojkar från hjälpklass och vanlig klass; 3. Att studera svagbegåvade elevers inträde i arbetslivet.

I båda årskullarna bestod hjälpklasserna av betydligt fler pojkar än flickor. Jämfört med vanliga klasser var det också mycket vanligare med överåriga elever i hjälpklasserna. Jämförelser inom begåvningsmässigt vid tretton-årsåldern matchade par visade, att hjälpklass eleverna hade en mindre gynnsam begåvningsutveckling vid 18 års ålder än eleverna i de vanliga klasserna. Detta hängde också samman med att de oftare hade slutat skolan efter lägre årskurs än eleverna i vanliga klasser. Övervägande delen av eleverna sade sig ha lyckats bra eller ganska bra i arbetslivet. Sämst hade hjälpklass flickorna lyckats. Det fanns också resultat som tydde på att hjälpklasspojkar hade haft större problem än övriga på arbetsmarknaden. Resultaten var i stort sett i överensstämmelse med tidigare gjorda effektstudier av specialklassundervisning. Det var inte enbart inom skolan som det fanns skillnader mellan svagbegåvade elever i olika skolformer. Skillnaderna kvarstod och det uppkom nya efter det att eleverna kommit ut i yrkeslivet, oftast till hjälpklass elevernas nackdel.

I en rad rapporter från SCB har omfattning av specialundervisning i olika organisationsformer redovisats. Totalt sett, har andelen elever (ca 35 procent) som på något sätt under någon del av sin grundskoletid fått specialundervisning varit påfallande konstant i årskullarna födda 1967, 1972 och 1977. En förändring till minskande andelar har dock kunnat konstateras, vad gäller specialundervisning i särskilda undervisningsgrupper under längre tid.

I en studie av alternativkurser på grundskolans högstadium och utbildningskarriärer (1989:2) relaterades bl a förekomst av specialundervisning till val av allmän och särskild kurs. Därvid konstaterades klara samband, vilka bl a tog sig uttryck i att tillhörighet till allmän kurs i matematik och engelska delvis kunde ses som ett alternativ till specialundervisning. Speciellt gällde det under högstadiets senare del. Både

elever som under större delen av sin högstadietid tillhört allmänskursgrupper och elever som haft längre perioder av specialundervisning uppvisade stora likheter i valmönster vad gäller gymnasieutbildningar. Detsamma gällde i valet av gymnasieskola eller ej efter grundskolan.

Svagbegåvade i vanlig skola är benämningen på ett projekt, som har sin upprinnelse i epidemiologiska frågor kring prevalens av lindrig mental utvecklingsstörning. Eftersom Sverige, i jämförelse med andra länder, redovisar relativt låga frekvenstal för (lindrig) utvecklingsstörning, gjordes en specialbearbetning av testdata gällande årskullen födda 1967. Med hjälp av begåvingsproven från årskurs sex, identifierades en grupp elever, vars prestationer på proven motsvarade IQ=70 eller lägre. På så sätt kunde vi finna de andelar "som annars fattades" i relation till teoretiskt förväntade andelar med utvecklingsstörning enligt psykometrisk definition. Det mest intressanta med den inom UGU-projektet identifierade gruppen svagbegåvade var dock, att de inte var identifierade som utvecklingsstörda och eller "särskole-mässiga" elever i sina vanliga klasser och skolor. I den meningen var de inte heller genom några speciella beslut "integrerade" i sina klasser, utan de bara tillhörde klasserna som alla andra elever. Av detta skäl var det intressant att speciellt studera dessa elevers karriär genom skolgången och ut i arbetslivet. Studierna har rapporterats i 1990:2, 1993:9, 1993:11 och 12. I mycket kort sammanfattning visar uppföljningen på, att dessa elever visserligen utgör en svagpresterande grupp i olika avseenden, men många resultat tyder också på en mer positiv karriär, än vad som oftast kännetecknar grupper av "identifierade och åtgärdade" utvecklingsstörda i andra undersökningar. Gruppen är inte heller en homogen problemgrupp, utan det finns variationer i de flesta undersökta förhållanden. Det gäller skolprestationer och egna bedömningar av självuppfattning såväl som fortsatt utbildning på gymnasieskola och möjligheter på arbetsmarknaden etc. Vad gäller specialundervisning har ett resultat särskilt uppmärksammat och lett till fortsatta studier av resursanvändning på detta område. Det visade sig nämligen, att samtidigt som ca 35 procent av samtliga elever i den aktuella årskullen haft någon form av specialundervisning under sin tid i grundskolan, så var det inte mindre än en tredjedel av den här studerade gruppen "svagbegåvade i vanlig skola" som aldrig haft någon specialundervisning. Enligt preliminära planer skall studien av svagbegåvade, genomförd på årskullen födda 1967, också genomföras på ett liknande sätt på årskullen födda 1972.

HAR ÅLDERN NÅGON BETYDELSE? Skolanpassning och skolframgång bland elever födda i börja respektive i slutet av året.

Som exempel på den typ av undersökningar som ägnats åt "specifika elevgrupper", har vi valt att redovisa en (1993:2), vars syfte framgår av rubriksättningen.

Undersökning är baserad på data från två av de stickprov som ingår i UGU-projektet - närmare bestämt gäller det de elever som ingår i de uppföljningsundersökningar vilka startades 1982 och 1987. De elever som tillhör det förra stickprovet följs till årskurs 9. Det övriga följs fram till årskurs 6, dvs så långt som uppgifter fanns tillgängliga då undersökningen gjordes.

Av resultaten framgår att det ej finns några större skillnader mellan elever födda i början och slutet på året, vad gäller *skolanpassning*. Såväl i årskurs 3 som i årskurs 6 är de båda kategorierna av elever ganska lika beträffande inställningen till klasskamrater, uthålligheten i skolarbetet samt tillfredsställelsen med sina prestationer i olika ämnen. Endast i fråga om ängslighet finns det tecken som tyder på att de yngsta eleverna både under låg- och mellanstadiet upplever sin situation som något svårare.

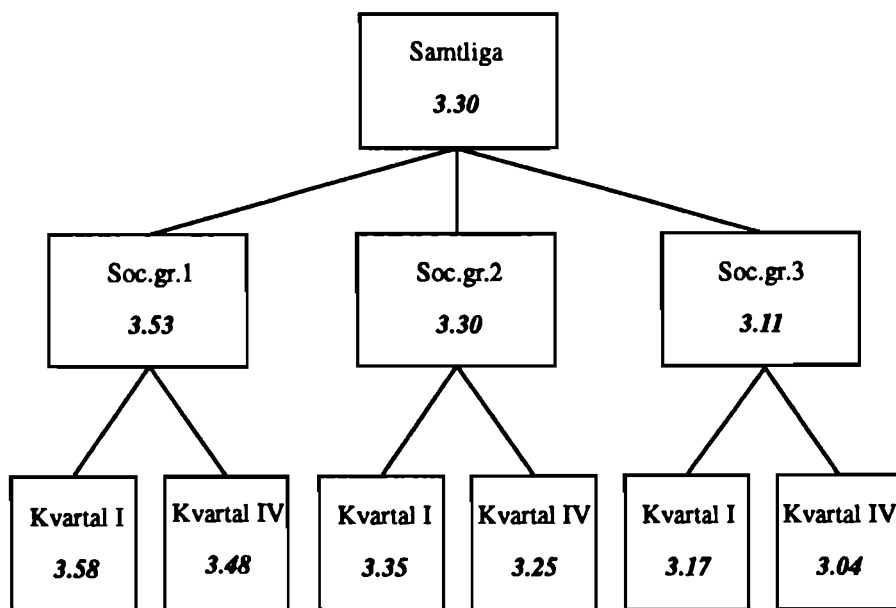
Om vi ser till *vad eleverna presterar* finns det däremot vissa skillnader. I både språklig och matematisk förmåga är elever födda under årets första månader klart bättre i årskurs 3. Differenserna uppgår till cirka en fjärdedels spridningsenhet. De minskar sedan till en sjundedels spridningsenhet i årskurs 6, för att i årskurs 9 stanna vid en tiondel.

Att skillnaderna är relativt stora under de första skolåren är ganska naturligt. Likaså att merparten av skillnaderna successivt reduceras eftersom åldersskillnaden mellan grupperna blir mindre betydelsefull desto äldre eleverna blir. Möjligen kan reduktionen också sammanhållas med att de yngre elevgrupperna i större utsträckning erhållit stödundervisning under låg- och mellanstadiet.

Hur skall man då se på de prestationsskillnader som betingas av åldersfaktorn? Är de försumbara eller har de någon reell betydelse?

Om vi betraktar de skillnader som kvarstår efter genomgången grundskola kan de synas blygsamma, speciellt om de jämförs med köns- och socialgruppsskillnaderna som i vissa ämnen är av en helt annan storleksordning. Så t ex är skillnaderna i matematikbetyg, särskild kurs, fyra gånger större mellan elever från socialgrupp 1 och 3 än mellan elever födda i början och slutet av året. Trots detta skulle vi vilja hävda att

skillnaden mellan åldersgrupperna ej bör negligeras utan är av betydelse - i varje fall för vissa elevkategorier. Som ett stöd för denna ståndpunkt får vi hänvisa till följande flödesdiagram, vilket visar hur betygen i matematik påverkas av socialgruppstillhörighet och födelsetid.

Figur 1. Översikt över hur betygsmedeltalen i matematik, särskild kurs, samvarierar med socialgruppstillhörighet och födelsekvartal.

För socialgrupp 1 minskar betyget från 3.58 till 3.48 när man går från födelsekvartal I till IV, dvs att ett högt medelbetyg sjunker till en inte fullt lika hög nivå. Även de yngre eleverna i denna grupp får ett betyg som ligger högt över medelbetyget för samtliga elever. I socialgrupp 3 däremot sjunker betyget från 3.17 till 3.04. Vi vill därför påstå att åldersfaktorns inverkan är av allvarigare art för eleverna i den senare gruppen, ty här drabbar den en grupp som har förhållandevis låga betyg. Även om differensen mellan ålderskategorierna inte är så mycket större i grupp 3 än i grupp 1, är det därför mer angeläget att de yngsta eleverna från denna grupp får speciell uppmärksamhet i skolans matematikundervisning. Samma sak bör också gälla undervisningen i svenska, där spännvidden mellan flickor från grupp 1 födda i början på året och pojkar från grupp 3 födda i slutet uppgår till inte mindre än 1.28 betygsenheter (medelbetyget är 3.90 resp 2.62).

Det förtjänar också att påpekas, att det åtminstone i ett fall finns åldersbetingade skillnader vid grundskolans slut, vilka inte kan betecknas som blygsamma. Det gäller betygen i idrott, där differensen mellan pojkar

födda i början och slutet av året uppgår till närmare en fjärdedels spridningsenhet. Detta tyder på att den skillnad i fysisk styrka och motorisk utveckling, som åldersdifferensen i sjuårsåldern ger upphov till, ej har överbyggats under de nio åren i grundskolan.

Avslutningsvis vill vi betona, att den åldersskillnad som legat till grund för jämförelserna i denna undersökning är förhållandevis liten. Det rör ju sig om en skillnad mellan elever födda under samma år, närmare bestämt uppgår den till nio månader. Under de senaste decennierna har också den överväldigande majoriteten av alla barn börjat skolan under det år de fyller sju år. Hur kommer det då att bli i framtiden? Enligt den skollag som trädde i kraft 1991 finns det en ovillkorlig rätt för alla de sexåringar att börja, vilkas föräldrarna begär det. Detta torde medföra att åldersvariationen inom klasserna ökar och att det blir än viktigare att de yngsta eleverna får den hjälp och det stöd de behöver.

SKOLUTBILDNINGENS INVERKAN PÅ INTELLIGENSUTVECKLINGEN UNDER TONÅREN

IS-projektets start i början av 1960-talet sammanföll i tiden med ett förnyat intresse för miljöns betydelse för utvecklingen av kognitiva funktioner. En särskild aspekt av denna frågeställning var skolutbildningens inverkan på intelligensutvecklingen. I Sverige hade sådana frågor tagits upp av Torsten Husén i den s k Malmöundersökningen där han kunde jämföra testresultat vid 10-års ålder med motsvarande resultat vid de manliga ungdomarnas inskrivning till värnpliktstjänstgöring. Han fann betydande tillskott hos dem som efter folkskolan hade genomgått någon form av teoretisk sekundärutbildning.

IS-projektet erbjöd nu möjligheter till efterkontroll av Huséns resultat på ett riksrepresentativt urval av unga män. Dessutom hade diskussionen av Huséns resultat lett till att vissa metodologiska problem uppmärksammats som det nu var möjligt att bättre beakta. Detta ledde till tre större undersökningar inom IS-projektets ram, vilka rapporterades i en tidskriftsartikel av Kjell Härnqvist (1968:1) samt i en licentiatavhandling (1973:1) och en doktorsavhandling (1982:4) av Gudrun Balke-Aurell.

Härnqvists undersökning byggde på projektets första kohort (födda 1948). De manliga eleverna följdes från intelligenstestningen vid 13 års ålder till inskrivningsprovet till värnpliktstjänstgöring som genomfördes vid 18 års ålder. Materialet som omfattade 4600 personer delades in efter den utbildningsnivå de uppnått vid inskrivningen och efter föräldrarnas utbildning, yrke och i vissa fall även typ av hemort.

Undersökningen gällde i första hand de inbördes förskjutningarna i allmän intelligens mellan personer som bara genomgått obligatorisk skola i förhållande till dem som deltagit i teoretisk gymnasial utbildning. I procent av spridningen i inskrivningsproven visade sig den senare gruppen ha vunnit en tredjedels spridningsenhet, medan den förra gruppen förlorat ungefär lika mycket. Totalt motsvarar effekten av teoretisk utbildning mellan 13 och 18 års ålder ett tillskott av storleksordningen 10 intelligenskvotenheter. Även hembakgrunden, som varierade mellan de olika utbildningsnivåerna, hade betydelse för de relativa förskjutningarna i intelligens men i långt mindre utsträckning än den egna utbildningen.

Balkes båda avhandlingar breddar och fördjupar analysen i flera avseenden. Hon utnyttjar resultaten från IS-projektet andra kohort (födda 1953) för efterkontroll av de tidigare funna tillskotten genom utbildning. Utöver förändringarna i allmän intelligens studeras förskjutningar i intelligensens inriktning i dimensionen verbal kontra spatial begåvning.

Doktorsavhandlingen relaterar förskjutningarna inte bara till den mellanliggande utbildningens nivå och inriktning utan också till mellanliggande yrkeserfarenheter. Slutligen introduceras mer avancerade statistiska metoder, bl a LISREL, än de som tidigare använts.

Balkes doktorsavhandling bekräftar att de tidigare resultaten, när det gäller allmänintelligensens utveckling står sig både i ytterligare ett representativt urval och med starkare statistisk kontroll av faktorer som påverkat valet av utbildning. Möjligen är differensen mellan nivåerna lite mindre bland dem som är födda 1953 än i den första kohorten från 1948, men under mellantiden har också den obligatoriska utbildningen efter 13 års ålder förstärkts i en stor del av landet genom grundskolans successiva införande.

Avhandlingen påvisar också tydliga effekter både av utbildning och yrkeserfarenhet på förhållandet mellan verbala och spatiala provresultat vid inskrivningen - sannolikt mest genom att prestationerna i spatiala prov har förbättrats genom tekniska och manuella erfarenheter i utbildning och yrke. Dessa resultat är antagligen unika. Internationellt torde Balkes doktorsavhandling utgöra den mest genomarbetade analys som utförts av effekter på intelligenstestresultat under tonåren.

FÖRSKJUTNINGAR I INTELLIGENSTESTRESULTAT

I flera undersökningar har förskjutningar i intelligenstestresultat analyserats (1986:2, 1990:6, 1993:8). Studierna har möjliggjorts genom att identiska intelligenstest använts vid prövningarna i trettonårsåldern i samtliga kohorter.

I en av undersökningarna studeras förändringarna i verbal, spatial och induktiv begåvning från 1961 till 1990 (1993:8). En översikt av förskjutningarna uppdelade på perioderna före och efter 1980 ges i tabell 1.

I det *verbala* testet finns det en viss tendens till ökning fram till 1980, varefter tendensen vänder. Detta får till följd att elevernas verbala nivå i stort sett synes förbli densamma 1990 som trettio år tidigare. Bakom denna stabilitet, döljer sig dock stora skillnader i de enskilda uppgifternas lösningsfrekvens. Ord med ålderdomlig klang har minskat och ord som relativt sent inlånats från andra språk har ökat i lösningsfrekvens, vilket är ganska naturligt med tanke på att språket kontinuerligt utvecklas.

Tabell 1. Förändringar i testmedeltal mellan 1961 och 1990. Differenserna är uttryckta i procent av testens standardavvikelse.

Test	Intervall	Differens
Verbalt	1980-61	+ .11
	1990-80	- .06
	1990-61	+ .05
Spatialt	1980-61	+ .38
	1990-80	+ .03
	1990-61	+ .41
Induktivt	1980-61	+ .42
	1990-80	.00
	1990-61	+ .42

Anm. För att en differens skall vara statistiskt säkerställd ($p < .01$) krävs en förskjutning på cirka en tiondels spridningsenhet.

I det *spatiala* och det *induktiva* testet har resultaten förbättrats avsevärt och ligger 1990 drygt 40 procent av en spridningsenhet högre än 1961. Strängt taget hela uppgången har dock skett under 60- och 70 talet, medan tillväxten under 80-talet varit ytterst blygsam. Orsakerna till de konsta-

terade förändringarna diskuteras ingående i undersökningsrapporten och bland de faktorer som varit betydelsefulla för nivåhöjningarna under 60- och 70-talet nämns grundskolans införande och förskoleverksamhetens utbyggnad.

De funna resultaten överensstämmer väl med vad man konstaterat i stora internationella undersökningar, där man analyserat förskjutningar mellan 1950 och 1980 - stora positiva förändringar i icke-språkliga test och små och ibland negativa förändringar i språkliga test. Efter 1980 saknas resultat från större komparativa studier, varför vi inte vet om utplaningen i spatial och induktiv begåvning är ett unikt svenskt fenomen eller om det har sin motsvarighet i andra länder.

Om man jämför utvecklingen för pojkar och flickor, finner man att huvudtrenderna är likartade under den studerade 30-årsperioden, men att det finns vissa olikheter i tillväxttakt.

I början av 60-talet föreligger det inga nämnvärda medeltalsdifferenser mellan pojkar och flickor i det verbala testet (tabell 2). Däremot är pojkarna överlägsna i de båda övriga. 1980 är bilden en annan, såtillvida att flickorna når högre resultat i det verbala testet, medan skillnaderna till pojkarnas förmån i det närmaste har försvunnit i det spatiala och i det induktiva testet. Man kan sålunda konstatera en mer positiv utvecklingstrend för flickor än för pojkar under 60- och 70-talet.

Däremot har förändringarna under 80-talet inte på samma sätt som under de båda tidigare decennierna varit till förmån för flickorna. I samtliga tre test ändras könsdifferenserna till flickornas nackdel från 1980 till 1990. I det verbala testet förlorar de sitt överläge och i de båda andra får de åter lägre resultat än pojkarna - dock är könsdifferensen i det spatiala testet betydligt mindre 1990 än i början på 60-talet.

Tabell 2. Könsdifferenserna i de tre testen 1961, 1980 respektive 1990.

Testår	Test		
	Verbalt	Spatialt	Induktivt
1961	+0.01	-0.23	-0.10
1980	+0.13	-0.01	+0.02
1990	+0.04	-0.09	-0.11

Anm. Positiva differenser anger högre värden för flickor.

En förklaring till de systematiska förändringarna av könsskillnaderna under den studerade 30-årsperioden kan vara pågående sekulära trender i mognadsutveckling. Denna hypotes diskuteras ingående i undersökningsrapporten.

Avslutningsvis vill vi dock påpeka att könsdifferenserna i samtliga test är förhållandevis små, om de jämförs med differenserna mellan ungdomar från olika socialgrupper. De har heller inte förändrats på något mera avgörande sätt under den studerade trettioårsperioden.

FÖRÄNDRINGAR I SKOLPRESTATIONER

Ett viktigt mål för det svenska skolsystemet är att motverka social och könsmissig selektion. På grundval av de data som samlats för dem födda 1972 respektive 1977 genomförs en undersökning rörande förändringar i skolprestationer under grundskolans mellan- och högstadium. En första resultatredovisning presenterades vid EARLI:s konferens 1993 (Reuterberg, Emanuelsson & Svensson, 1993:8). I denna studeras huruvida det föreligger några skillnader mellan pojkar och flickor samt mellan elever från olika sociala grupper vad gäller svenska och matematik i årskurs 3 samt hur dessa eventuella skillnader utvecklas under skollåren. Ytterligare ett syfte var att studera huruvida de könsmissiga och sociala skillnaderna förändrats under den tid som skiljer mellan de två årskullarna.

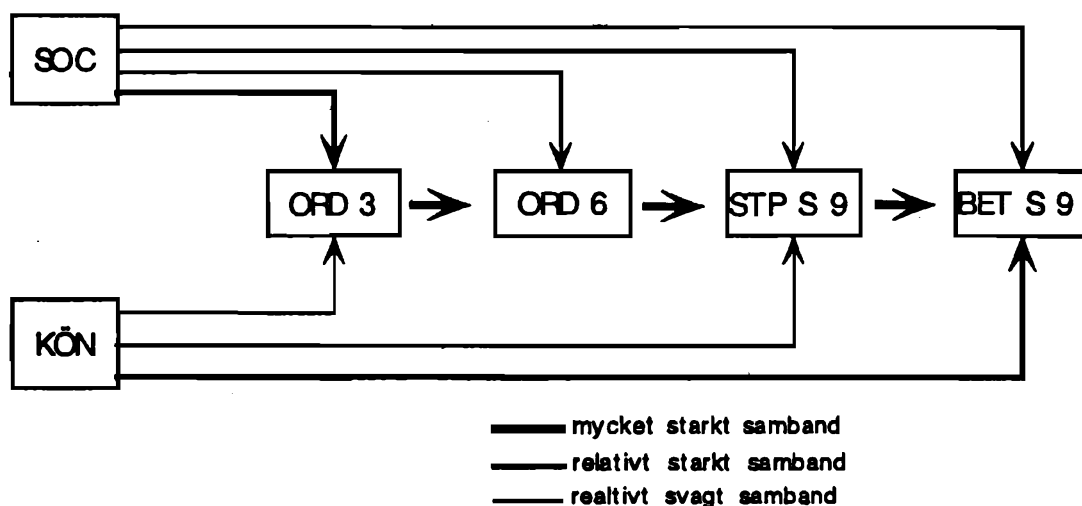
För den äldre av årskullarna sträcker sig studien från årskurs 3 till årskurs 9 och för den yngre fram till årskurs 6, eftersom data från högstadiet inte fanns tillgängliga för den sistnämnda gruppen då undersökningen presenterades.

Elevernas prestationer i svenska mäts med de två skilda ordförrådsprov som bjöds till båda årskullarna i årskurs 3 respektive 6 samt - för den äldre årskullen - dessutom med standardprov och betyget i svenska från årskurs 9. Prestationerna i matematik mäts med det räkneprov som getts i årskurs 3 och 6, vilket är identiskt för de två årskullarna och till stora delar också identiskt mellan de två årskurserna. På samma sätt som för svenska mäts kunskaperna i matematik på högstadiet med standardprovet och betyg från årskurs 9.

Som figur 1 visar presterar flickorna något bättre än pojkarna på ordförrådsprovet i årskurs 3 - en skillnad som förblir oförändrad fram till årskurs 6. När det sedan gäller standardproven i svenska presterar flickorna fortfarande bättre än pojkarna och könsskillnaden är nu större än vad de tidigare prestationerna ger anledning att förvänta. Flickorna ökar således sitt försprång framför pojkarna under högstadiet och ännu mer markerat blir detta när man kommer fram till slutbetyget från grundskolan. Då får nämligen flickorna klart högre betyg än vad deras standardprovsresultat gett anledning att förvänta, medan pojkarna i motsvarande grad blir underpresterande i betyg. Den totala skillnaden mellan flickor och pojkar i årskurs 9 uppgår till närmare ett halvt betygssteg.

Socialgruppskillnaderna är mycket klara redan i årskurs 3 och tilltar sedan, som framgår av figuren, genom hela grundskolan. Detta gör att skillnaden i betyg i årskurs 9 mellan socialgrupp 1 och 3 blir klart större

än den mellan pojkar och flickor, närmare bestämt 0.7 till 0.8 betygspoäng.

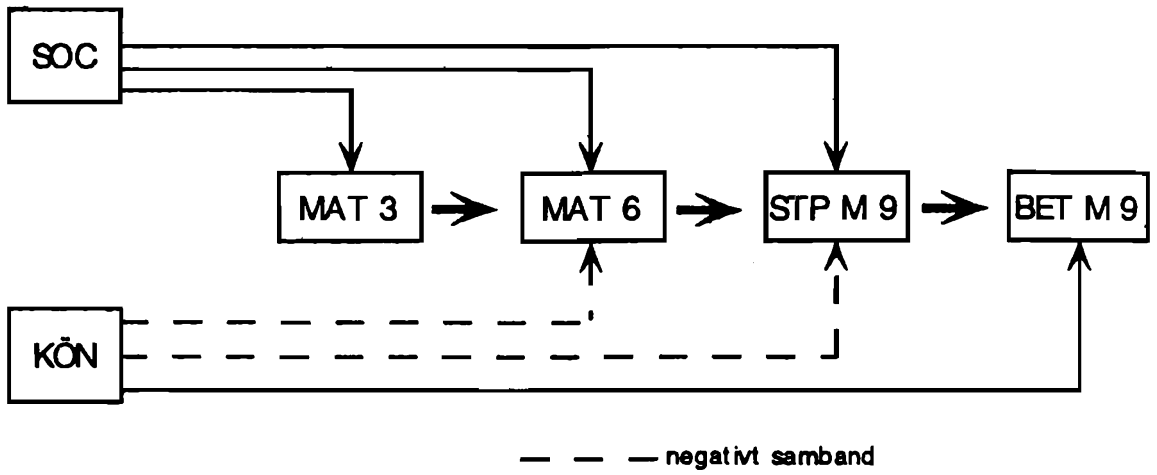

Figur 1. Direkta och indirekta samband mellan social bakgrund resp kön och prestationer i svenska från årskurs 3 till 9.

När det gäller prestationerna i matematik kan vi av nedanstående figur utläsa att könsskillnaderna är obetydliga i årskurs 3, men under mellanstadiet förbättrar sig pojkarna mera än flickorna. Pojkarnas försteg ökar ytterligare fram till standardproven i årskurs 9, men i steget mellan standardprov och betyg tar flickorna igen pojkarnas försprång så att könsskillnaden där är utjämnad.

I matematik fanns på samma sätt som när det gällde svenska en klar socialgruppskillnad redan i årskurs 3 och denna skillnad tilltar sedan successivt fram till standardproven i årskurs 9. Därefter sker emellertid ingen ytterligare vidgning av de sociala klyftorna, utan elever från olika socialgrupper erhåller i stort de betyg, som är motiverade med hänsyn till deras resultat på standardproven.

Vad har då skett med könsskillnaderna och socialgruppskillnaderna på mellanstadiet under de fem år som skiljer mellan årskullarna? Av resultaten att döma har dessa skillnader inte minskat vare sig i matematik eller svenska. Snarare går utvecklingen i den motsatta riktningen. Om denna trend håller i sig också under högstadietiden får de fortsatta analyserna utvisa.

Figur 2. Direkta och indirekta samband mellan social bakgrund resp kön och prestationer i matematik från årskurs 3 till 9.

LÅNGTIDSEFFEKTER AV UTBILDNING

Utvärdering av utbildningseffekter sker vanligen relativt kort tid efter utbildningens genomförande. Däremot är studier av utbildningens varaktiga effekter sällsynta. Detta beror dels på metodiska svårigheter att efter lång tid skilja isär effekter av en viss utbildning från effekter av annan påverkan under mellantiden. Dels är longitudinella undersökningsmaterial där sådana studier skulle kunna göras relativt sällsynta.

Dessa förutsättningar diskuterades av Kjell Härnqvist i en teoretisk uppsats (1973:3) som sedan kom att ligga till grund för projektet *Långtidseffekter av utbildning* (LING) med data från IS-projektets första kohort (födda 1948). Härnqvists och Gudrun Balkes studier av skolutbildningens inflytande på intelligensutvecklingen i tonåren (se detta avsnitt) kan betraktas som försök att fastställa effekter på "halvlång" sikt.

LING-projektet följde 1980 upp några delurval ur IS48 med postenkäter och personliga intervjuer som gällde utbildning fram till 32 års ålder, yrke och arbetsvillkor, fritidssysselsättningar, sociala kontakter och tilltro till egna kunskaper och färdigheter i språkliga, praktiska och medborgersliga sammanhang.

Resultat har redovisats i ett antal tekniska rapporter författade av Härnqvist, Ulf Christianson m fl under åren 1980-85, dels i en större uppsats av Härnqvist (1989:1). En doktorsavhandling av Susanne Björkdahl (1990:3) har utnyttjat material från projektet när det gäller socialarbetare och en annan avhandling som behandlar vårddyrken är under utarbetande av Eva Wirén vid Linköpings universitet.

I nämnda uppsats (1989:1) analyseras sambanden mellan uppnådd utbildningsnivå å ena sidan och arbetsförhållanden samt självbedömda färdigheter i vuxen ålder å den andra med bakgrundsfaktorer vid 13 års ålder under statistisk kontroll.

Bedömningen av olika sidor av språkliga färdigheter har tydliga samband med utbildningsnivån både hos män och kvinnor. Dessa samband existerar oavsett hembakgrund och tidiga skolprestationer men de förstärks av en språklig inriktning hos prestationerna vid 13 års ålder och av arbetsförhållanden som innebär självständighet och upplevda möjligheter till avancemang.

Dessa resultat bekräftas i viss grad av analyser av ordförrådet i intervjuerna, där de högutbildade använder fler olika ord och fler "långa" ord på ett sätt som stämmer överens med deras självbedömda språkliga färdigheter (1985:7). Genomgående använder dock männen fler ord än

kvinnorna trots att kvinnorna både enligt egen bedömning och enligt många provresultat har bättre verbal förmåga.

Bedömningen av medborgerlig kompetens är däremot förhållandevis oberoende av utbildningsnivå men påverkas på ett intressant sätt av hemmets sociala bakgrund. Medborgerlig kompetens i hjälpsökande situationer bedöms vara större hos dem som kommer från lägre social bakgrund, medan kompetensen i mera självhävdande situationer är större i högre socialgrupper.

Högutbildade män bedömer sina färdigheter i praktisk-mekaniska sammanhang lägre än vad lågutbildade män gör. I gengäld tilltror de sig större färdigheter i husliga sammanhang där kvinnorna i genomsnitt dominerar kraftigt. Hos männen tycks utbildning alltså medföra en mindre könsrollsbunden inställning till praktiska sysslor.

I andra rapporten från LING-projektet (särskilt 1984:7) studeras t ex skillnader i fritidssysselsättningar mellan olika personer med olika utbildningsbakgrund.

STUDIEEKONOMISK FORSKNING

Sedan 1980 har studieekonomisk forskning bedrivits vid Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet. En viktig anledning till att denna forskning inleddes var tillgången till de två longitudinella databaserna för dem födda 1948 respektive 1953.

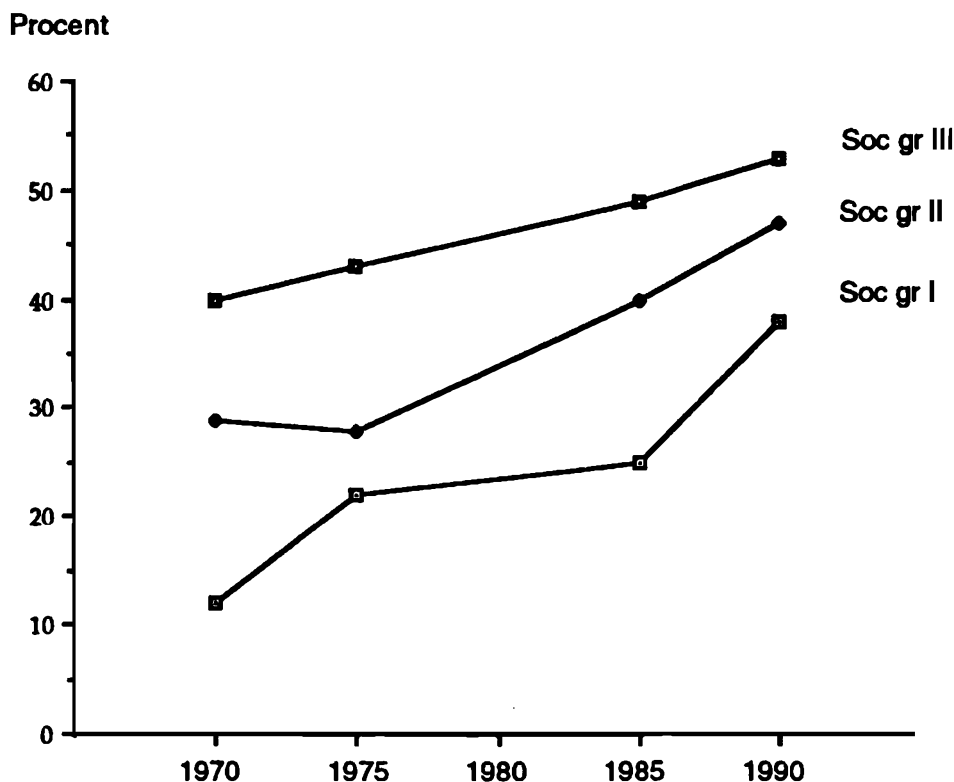
Det basmaterial som då fanns om dem födda 1948 kunde i samband med LING-projektets enkätundersökning kompletteras med uppgifter om hur de som bedrivit högre studier kunnat finansiera sin högskoleutbildning samt vilken betydelse studiemedlen haft för deras möjligheter att påbörja studier på denna nivå. Två år senare genomfördes en särskild enkätundersökning om studiefinansiering bland dem födda 1953 i vilken bl a samma frågor ställdes.

Genom dessa båda undersökningar kunde studiemedelssystemet belysas med avseende på dess rekryteringseffekter och dess betydelse som finansieringskälla dels i slutet av 60-talet, dels i början av 70-talet (Reuterberg & Svensson, 1981:3; 1982:3; 1983:1; 1983:5; Reuterberg, 1984:1; 1986:1; Svensson, 1984:3)

Genom tillmötesgående från SCB kunde vi i mitten av 80-talet på nytt ställa samma frågor till ett riksrepresentativt urval, men denna gång till dem födda 1963. Detta skedde i samband med den reguljära uppföljning som SCB gör tre år efter det att årskullen lämnat grundskolan (Reuterberg & Svensson, 1987:3; 1987:4).

Våren 1991 genomfördes på initiativ av CSN ytterligare en undersökning, nämligen bland ett riksrepresentativt urval av dem som bedrev högskolestudier vårterminen 1990 och som då var i åldersgrupperna upp till 30 år (Svensson & Reuterberg, 1991:3). Vid denna tidpunkt hade studiemedelssystemet genomgått väsentliga förändringar. En viktig sådan var att totalbeloppet höjts liksom den andel av detta belopp som utgjordes av bidrag. Vidare hade återbetalningsreglerna förändrats så att den årliga amortering som skulle göras hade knutits till låntagarens inkomst. Enkelt uttryckt hade tilldelningen av medel under studietiden blivit mera generös och återbetalningsreglerna strängare.

Eftersom de frågor som ställts till de tre första kohorterna också ställdes till dem som bedrev studier 1990 erbjöd materialet jämförelsemöjligheter mellan de två skilda systemen (Reuterberg & Svensson, 1992:6). En av dessa gemensamma frågor gällde huruvida den studerande kunnat påbörja en högre utbildning även utan tillgång till de statliga studiemedlen. Andel studerande inom olika socialgrupper, som besvarat denna fråga nekande redovisas i figur 1.

Figur 1. Andelen som kunnat påbörja högskolestudier mellan 1970 och 1990 tack vare studiemedlen. Jämförelser mellan studerande från olika socialgrupper.

Som framgår av figur 1 har andelen studerande som kunnat påbörja högre utbildning tack vare studiemedlen ökat successivt under hela 20-årsperioden. Detta innebär att studiemedlen blivit alltmer betydelsefulla som rekryteringsinstrument till högre utbildning. Figuren visar vidare att rekryteringseffekten hela tiden är högst bland de studerande som kommer från socialgrupp III och lägst bland dem från socialgrupp I. Dock har skillnaden mellan dessa båda grupper blivit mindre. Vid början av 70-talet uppgick den till 25 procentenheter men har minskat till 15 enheter 20 år senare. Studiemedlens sociala utjämningsseffekt har således försvagats.

Som framgår av tabell 1 varierar också studiemedlens rekryteringseffekter med kön såtillvida att de under hela den studerade perioden var något högre för kvinnor.

Tabell 1. Andelen män respektive kvinnor som förmodligen inte påbörjat högskolestudier om inte studiemedlen funnits. Procent.

	1970	1975	1985	1990
Manliga studerande	24	26	32	46
Kvinnliga studerande	29	35	39	52
Samtliga	26	29	36	49

För att mäta vilken betydelse studiemedlen haft som finansieringskälla ställdes till samtliga stickprov följande fråga:

I vilken utsträckning har du kunnat finansiera dina studier med hjälp av de statliga studiemedlen?

Svarsalternativ samt hur de studerande besvarat frågan visas i tabell 2.

Tabell 2. I vilken utsträckning har de studerande under olika tidsperioder kunnat finansiera sina studier med hjälp av studiemedel? I procent av samtliga som haft studiemedel.

	1970	1975	1985	1990
Full utsträckning	30	29	30	62
Stor utsträckn. (ca 75%)	49	43	47	24
Viss utsträckn. (ca 50%)	15	21	20	8
Ringa utsträckn. (ca 25%)	6	7	3	7
Summa %	100	100	100	100

Mellan de tre första stickproven finns inga större skillnader. I alla tre fallen säger cirka 30% att de i full utsträckning och ytterligare närmare 50% att de i stor utsträckning kunnat finansiera sina studier med hjälp av studiemedlen. Däremot skiljer sig de i det fjärde stickprovet starkt från övriga. Här är det nämligen drygt 60% som säger att de kunnat finansiera studierna i full utsträckning med studiemedlen. Vårterminen 1990, då de nya studiemedlen införts, var det således en dubbelt så hög

andel som klarat sitt uppehälle enbart med hjälp av studiemedlen jämfört med tidigare. Den generösare tilldelningen hade således haft en effekt.

Samtidigt hade emellertid också de strängare återbetalningsreglerna fått vissa negativa effekter. Närmare en tredjedel av låntagarna trodde nämligen inte att de någonsin skulle kunna betala tillbaka hela sin studieskuld.

För att närmare belysa vilka motiv och hinder dagens ungdomar upplever för att gå över till högre utbildning, genomfördes våren 1993 en enkätundersökning bland de UGU-ungdomar som är födda 1967 och som vid testningarna i 13-årsåldern visat sig tillhöra stickprovets bästa tredjedelen vad gäller studieförutsättningar. I denna undersökning återkommer bl a de frågor vi ställt till de fyra tidigare nämnda stickproven rörande det statliga studiestödet. Samtidigt efterfrågas också andra hinder och motiv, vilket gör det möjligt att belysa vilken roll studiefinansieringssystemet spelar jämfört med andra faktorer. Resultaten av denna undersökning kommer att redovisas av Margareta Hammarström i form av en doktorsavhandling.

REKRYTERING TILL VUXENUTBILDNING BLAND KORTUTBILDADE YNGRE MÄN

IS-projektets första kohort (födda 1948) utgjorde basmaterial för Kjell Rubensons licentiat- och doktorsavhandlingar (1972:2 resp 1975:1). Han följde i dessa upp de kortutbildade männen dels vid inskrivningen till värnpliktstjänsgöring 1966, dels genom enkäter 1970 och 1973 om deras eventuella pågående eller planerade deltagande i vuxenutbildning.

Drygt 2000 unga män motsvarade kriteriet för kortutbildning, nämligen högst 8-årig folkskola eller linje 9y inom enhetsskolan. Vid enkäten 1973 som är huvudunderlaget för doktorsavhandlingen svarade 74 % skriftligt och ytterligare 13 % vid en telefonintervju.

Mellan 1970 och 1973 hade innemot 40 % av de svarande deltagit i vuxenutbildningen om minst ett veckosluts omfattning. Vanligast var deltagande i kurser anordnade av arbetsgivaren, därefter i studiecirkel, i kurser ordnade av fackförening eller i kommunal vuxenutbildning. Bland motiven att delta dominerade sådana som hade med den personliga utvecklingen att göra, inte minst i yrkes- och arbetssammanhang. Bland dem som inte deltog kunde man urskilja en grupp som var intresserad av fortsatt utbildning och en grupp som var avvisande. De hinder som angavs skilde sig markant mellan dessa grupper, och det var tydligt att eventuella åtgärder för ökad rekrytering måste utformas olika för de båda grupperna.

I de teoretiska avsnitten av avhandlingen analyseras resultaten utifrån en modell där personliga karakteristiska, tidigare erfarenheter, aktuell situation, inställning till vuxenutbildning samt upplevda motiv och hinder antogs förutsäga och förklara deltagande i vuxenutbildning. Intelligens och hembakgrund var förhållandevis svaga prediktorer. Större betydelse hade tidiga erfarenheter av utbildning, aktuell yrkessituation och den inställning till vuxenutbildning som redovisades vid enkäten 1970. Starkast av alla faktorer var uppgivna hinder att delta. Tillsammans förklarade faktorerna ungefär en fjärdedel av variansen i deltagande.

BETEENDEVETENSKAPLIG IDROTTSFORSKNING

Möjligheterna att bedriva idrottspedagogisk forskning med projektets data som bas förbättrades avsevärt i samband med LING-projektets enkätundersökning våren 1980. Vid denna undersökning tillfrågades ett suburval av dem födda 1948 och som ingick i Individualstatistikprojektets första kohort bl a om hur många timmar per vecka de ägnade åt idrott och motion samt vilka andra aktiviteter de ägnade sig åt på sin fritid. Vidare fick de uppge hur många gånger per år de gick på idrottsevenemang, i vilken utsträckning de tog del av idrottsutbudet i massmedia och om de var medlemmar i några idrottsföreningar. 20 år tidigare hade de fått besvara frågor om hur ofta de sysslade med olika typer av idrott samt hur ofta de bevistade idrottstävlingar.

Med dessa data som grund inleddes ett samarbete mellan de båda pedagogiska institutionerna vid Göteborgs och Umeå universitet - ett samarbete som resulterade i ett antal artiklar (Reuterberg, Svensson, Wedman & Wester-Wedman, 1987:5; 1989:8; Svensson, 1989:5), ett konferensbidrag (Reuterberg, Svensson, Wedman & Wester-Wedman, 1989:4) samt en rapport (Reuterberg, Svensson, Wedman & Wester-Wedman, 1990:5). Den följande framställningen baseras främst på den sistnämnda rapporten, där följande problemställningar studeras:

1. Vad utmärker den fysiskt aktive respektive den fysiskt inaktive vad gäller andra typer av fritidsaktiviteter och intressen?
2. Hur avspeglar sig den fysiska aktiviteten i upplevd kompetens inom andra områden än fysisk prestationsförmåga, t ex att klara av olika vardagssysslor?
3. Finns det några skillnader i det senare avseendet mellan dem som varit aktiva motionärer redan i tonåren och dem som börjat motionera först i vuxen ålder?

Beträffande övriga fritidsaktiviteter och intressen förelåg knappast några *kvantitativa* skillnader mellan motionärer och övriga vad gäller att ta del av massmediautbudet. Däremot förelåg en viss *kvalitativ* skillnad såtillvida att de motionerande ägnade större uppmärksamhet åt idrottsutbudet, vilket för männens del inte tycktes inkräkta på annat innehåll, medan det för kvinnornas del medförde att de mindre regelbundet följde TV-serier och andra underhållningsprogram. Man kunde också konstatera att motionärerna i större utsträckning gick på idrottsevenemang än de som inte motionerade. Detta innebär emellertid inte att den tid som dessa ägnade åt idrott och motion inkräktade på andra fritidsaktiviteter såsom att delta i studiecirklar, läsa skön- och facklitteratur eller att gå på bio,

teater eller konsert. Tvärtom fanns det en viss tendens till att de motionerande - särskilt kvinnorna - i större utsträckning ägnade sig åt de tre sist nämnda aktiviteterna.

Hade då motionerandet någon överspridningseffekt så att de fysiskt aktive ansåg sig lättare klara av vissa vardagssysslor? För männens del framkom inga större skillnader, men för kvinnorna fanns en intressant effekt, nämligen den att de kvinnor som motionerade ansåg sig lättare klara av sådana traditionellt manliga sysslor som att sköta bilen, snickra, måla och reparera. Dessutom ansåg de sig bättre klara sådana fysiskt ansträngande uppgifter som att städa och sköta trädgården än vad de inaktiva gjorde.

Dessa skillnader mellan aktiva och inaktiva kvinnor kan givetvis vara en effekt av att det tidigt föreligger sådana skillnader mellan de två grupperna, som förklarar både skillnader i motionerande och skillnader i att klara olika saker i vuxen ålder. Vid en analys av de data, som samlades in i 13-årsåldern, fanns dock inget som tyder på att det skulle föreligga några sådana initialskillnader.

Förutom i dessa praktiska sysslor jämfördes motionerande och icke-motionerande också med avseende på en rad språkliga färdigheter som t ex att förstå och utarbeta en skriftlig instruktion, att yttra sig i en diskussion på ett föreningsmöte samt att förstå ett meddelande från en myndighet. De studerade fick dessutom ta ställning till sina språkliga färdigheter både vad gäller svenska och engelska.

Resultaten från dessa analyser visade att de fysiskt aktiva kvinnorna ansåg sig bättre klara av olika språkliga uppgifter än fysiskt inaktiva kvinnor. I synnerhet gällde detta för sådana aktiva färdigheter som att utarbeta en skriftlig instruktion och att yttra sig i en diskussion. För männens del var skillnaderna här liksom då det gällde de praktiska sysslorna relativt små och osystematiska.

Inte heller de här funna skillnaderna mellan fysiskt aktiva och inaktiva förklaras med hjälp av initialskillnader i andra näraliggande variabler.

Sammanfattningsvis kunde man i undersökningen inte finna något som talade emot en direkt anknytning mellan kvinnors motionsutövning och en större upplevd kompetens i olika avseenden. Snarare kan man med stöd av vissa tidigare forskningsresultat hävda motsatsen.

I denna bilaga har projektens hittills utgivna publikationer angivits i kronologisk ordning. I förekommande fall redovisas om det rör sig om någon form av examensarbete. Efter varje publikation finns en eller flera romerska siffror samt en eller flera bokstäver. Siffrorna anger vilken eller vilka kohorter som beskrivs eller analyseras i respektive publikation. Beteckningen Öv anger att även material från andra databaser har utnyttjats. Bokstäverna anger vilket område som undersökningen kan hänföras till.

- A. Beskrivning av datainsamlingar och analys av mätinstrument.
- B. Utbildningsval.
- C. Studieprestationer.
- D. Specialpedagogik.
- E. Specifika elevgrupper (Underåriga elever, Elever med mycket goda testresultat, etc).
- F1. Intraindividella intelligensförskjutningar (Förskjutningar i testresultat bland samma elever prövade vid olika åldrar).
- F2. Interindividuella intelligensförskjutningar (Förskjutningar i testresultat bland olika elever prövade vid samma ålder).
- F3. Förändringar i skolprestationer.
- G. Långtidseffekter av utbildning.
- H. Studieekonomi.
- I. Vuxenutbildning.
- J. Beteendevetenskaplig idrottsforskning.
- K. Övriga undersökningar.

Publikationer

1961:1. Svensson, A. Testningar för komplettering av skolstatistikens individualuppgifter. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 3. (Trebetysuppsats).

I. A.

1962:1. Pettersson, E. Studier kring ett intresseformulär. (Trebetysuppsats).

I. A.

1963:1. Svensson, A. Yrkesönskningar hos elever i 13-årsåldern. *Nordisk yrkesvägledning*, 1, 111-116.

I. B.

1964:1. Härnqvist, K. & Svensson, A. En "databank" för yrkes- och studievalsundersökningar, *Nordisk psykologi*, 16, 118-124.

I. A.

1964:2. Svensson, A. Sociala och regionala faktorerers samband med över- och underprestation i skolarbetet. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 13. (Licentiatavhandling).

I. C.

1966:1. Härnqvist, K. Social factors and educational choice. *International Journal of the Educational Sciences*, 1, 87-102.

I. B.

1966:2. Härnqvist, K. Elevplaner och bakgrundsfaktorer. *Skola och samhälle*, 47, 24-32.

I. B.

1966:3. Dahlgren, H. & Patzold, K. En studie av 13-åriga hjälpklasseläver. (Trebetysuppsats).

I. D.

1966:4. Rovio-Johansson, A. Konstruktion av frågeformulär för individualstatistikundersökningen 1966. (Trebetysuppsats).

II. A.

1967:1. Härnqvist, K. Valet av teoretiska studievägar på grundskolans högstadium. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 22.

I. B.

1967:2. Haavasalu, V. & Olsson, L. Vad kännetecknar den överbegåvade eleven? (Trebetysuppsats).

I. E.

1967:3. Olm, M. Skillnader i socialt handikapp mellan två skolsystem vid val av teoretisk utbildning. (Trebetysuppsats).

I. B.

1967:4. Härnqvist, K. & Svensson, A. Milieu social, rendement des élèves et orientation scolaire. *Bulletin de Psychologie*, 20, 782-789.

I. B,C.

1968:1. Härnqvist, K. Relative changes in intelligence from 13 to 18. *Scandinavian Journal of Psychology*, 9, 50-82.

I. F1.

1968:2. Berndtson, U-C. & Swerlander, A. Vilka yrken lockar sextiotalets tonårsflickor? (Trebetysuppsats).

I,II. B.

1968:3. Balke-Aurell, G. & Jernstig, M-L. Vilka faktorer har inflytande på intelligensförskjutningar mellan 13 och 18 år hos gymnasister? (Trebetysuppsats).

I. F1.

1968:4. Ling, L-E. Underåriga pojkars begåvning och anpassning - jämte några andra jämförelser vid 13 och 18 år. (Trebetysuppsats).

I. E.

1968:5. Ehnrot, E. & Olsson, L. Vilka faktorer har inflytande på intelligensförskjutningar mellan 13 och 18 år hos folkskoleelever? (Trebetysuppsats).

I. F1.

- 1968:5. Josefsson, S. & Rudander, P-O. Vilka yrken lockar 13-åriga pojkar under sextiotalet? (Trebetysuppsats).
I,II. B.
- 1968:6. Dandenell, A. & Meurling, B. Vilket samband har moderns respektive faderns utbildning med barnets begåvning och skolprestationer? (Trebetysuppsats).
I. C.
- 1968:7. Rovio-Johansson, A. Individualstatistikundersökningen 1966. Instrument, population och materialöversikt. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 29.
II. A.
- 1968:8. Carlsund, A. Teoretiskt ämnesval för elever i årskurs 6 från olika skolsystem och socialgrupper. (Trebetysuppsats).
I,II. B.
- 1968:9. Frick-Strandberg, K. & Westling, G. Trettonåringens begåvning och skolprestationer i relation till föräldrarnas utbildning. (Trebetysuppsats).
II. C.
- 1968:10. Reuterberg, S-E. Val av teoretisk utbildning i relation till sociala och regionala bakgrundsfaktorer. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. December, 1968.
I. B.
- 1968:11. Härmqvist, K. & Svensson, A. Social bakgrund, skolprestation och utbildningsval. I Jansson, C-G. (red). *Det differentierade samhället*. Stockholm: Prisma, 225-239.
I. B,C.
- 1969:1. Gyllensten, U. & Nidle, M. Trettonåringars intresseinriktning i relation till begåvningsnivå och social härkomst. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:2. Karlsson, C., Kristensson, I. & Johansson, S. Den 13-årige föreningsdeltagaren. En jämförelse mellan föreningsaktiva och ej föreningsaktiva pojkar vid 13 års ålder - samt en jämförelse mellan dessa vid 18 års ålder. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:3. Elling-Bengtsson, M-L. & Johansson, S. Är 13-åringens val av umgänge relaterat till prestations- och intressevariabler? (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:4. Lundin, B-M. Vad utmärker den aktive föreningsdeltagaren? En jämförelse mellan föreningsaktiva och ej föreningsaktiva flickor vid 13 års ålder. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:5. Gustafsson, S. & Henriksson, A. Syskonantal och intelligens. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1970:1. Hörlyk, S. & Kvist, K. Planerade och faktiska studieval. (Trebetysuppsats).
I. B.
- 1970:2. Tägnfors, M. Blir decemberbarnet handikappat i skolan? (Trebetysuppsats).
II. E.

1970:3. Hammarström, M. & Hjalmarsson, L. Hur stabila är tonårsflickors studie- och yrkesplaner? (Trebetysuppsats).
II. B.

1970:4. Nordenberg, L. & Orstadius, L. Stabiliteten i tonåriga pojkars yrkesplaner. (Trebetysuppsats).
II. B.

1971:1. Svensson, A. *Relative Achievement. School performance in relation to intelligence, sex and home environment*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
(Doktorsavhandling).
I,II. C.

1972:1. Svensson, A. Lika begåvning - Lika betyg? En studie av s k relativa skolprestationer bland pojkar och flickor med skiftande hembakgrund. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 69.
II. C.

1972:2. Rubenson, K. Intresse för vuxenutbildning bland unga män med kort utbildning. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. April, 1972.
I. I.

1972:3. Dahlgren, H. Svagbegåvade elever från hjälpklass och vanlig klass. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1972.
I,II. D.

1972:4. Rovio-Johansson, A. Undersökningar kring frågeformulär avseende anpassning, motivation och intresseinriktning i skolsituationen. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1972.
II. A.

1972:5. Bengtsson, J. *Utbildningsval, utbildningsforskning och utbildningsplanering*. Lund: Studentlitteratur. (Doktorsavhandling).
II. B.

1972:6. Svensson, A. Hembakgrund och prestationsnivå. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 73.
I,II. C.

1972:7. Bengtsson, J. & Härnqvist, K. Utbildningsreformer och jämlikhet. I Nordenstam, G. (red). *Värde, välfärd och jämlikhet*. Lund: Studentlitteratur, 205-233.
I,II,Öv. B.

1973:1. Balke-Aurell, G. Förändringar i begåvningsinriktning i relation till utbildning och yrkesverksamhet. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1973.
I. F1.

1973:2. Stahle, G. Regionala förändringar i testresultat under en femårsperiod. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1973.
I,II. F2.

1973:3. Friman, A. Familjebakgrund och utbildningsplaner hos elever i årskurs 6. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. November, 1973.
II. B.

- 973:4. Härnqvist, K. & Svensson, A. A Swedish data bank for studies of educational development. *Sociological Microjournal*, 7, 35-42.
I,II. A.
- 1975:1. Rubensson, K. *Rekrytering till vuxenutbildning. En studie av kortutbildade män*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).
I. I.
- 1976:1. Statistiska centralbyrån. Individualstatistiken. Skoldata för ett urval elever födda 1948 och 1953. *Promemorior från SCB*, nr 8, 1976.
I,II. A.
- 1976:2. Svensson, A. Is there a need for longitudinal studies in the society of today? I Dalenius, T. & Klevmarken, A. (red). *Personal Integrity and the Need for Data in the Social Sciences*. Stockholm: Swedish Council for Social Science Research, 49-53.
I,II. A.
- 1976:3. Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning. Förberedande planering för individualstatistikens fortsättning. *Promemorior från SCB*, nr 10, 1976.
III. A.
- 1976:4. Härnqvist, K. & Bengtsson, J. Educational reforms and educational equality. I Scase, R. (red). *Readings in the Swedish Class Structure*.
I,II,Öv. B.
- 1977:1. Svensson, A. Jämlikhet och höskoleutbildning. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 154.
I. B.
- 1977:2. Härnqvist, K. & Stahle, G. An ecological analysis of test score changes over time. *Reports from the Institute of Education, University of Gothenburg*, No 64.
I,II. F2.
- 1977:3. Härnqvist, K. Enduring effects of schooling - a neglected area in educational research. *Educational Researcher*, 6, 5-11.
I. G.
- 1978:1. Härnqvist, K. Det fria valet av utbildning på grundskolans högstadium - motiv, tendenser och effekter. *Skolöverstyrelsen. Pedagogiska nämnden. Redogörelse för verksamheten 1977/78*, 8-30.
I,II. B.
- 1979:1. Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever. Ett nytt individualstatistikprojekt. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 11, 1979.
III. A.
- 1979:2. Svensson, A. Jämlikhet på gång? Den sociala selektionen till universitet och högskolor under 60- och 70-talet. *UHA-rapport*, nr 9, 1979.
I,II. B.
- 1980:1. Svensson, A. On equality and university education in Sweden. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 24, 79-92.
I. B.
- 1980:2. Härnqvist, K. & Svensson, A. *Den sociala selektionen till gymnasiestadiet*. Stockholm: Statens offentliga utredningar, nr 30, 1980.
I,II,Öv. B.

1980:3. Svensson, A. Klasstillhörighet och högskoleutbildning. I Franke-Wikberg, S. & Lundgren, U. (red). *Karriär och levnadsbana*. Stockholm: Wahlström & Widstrand, 11-23.

I. B.

1980:4. Christianson, U. & Härnqvist, K. LING-projektens enkät 1980. Genomförande och bortfallsanalyser. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 12, 1980.

I. A,G.

1981:1. Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever. De första datainsamlingarna. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 10, 1981.

III. A.

1981:2. Svensson, A. Jämlikhet i högskolan - fiktion eller realitet? Den sociala rekryteringen till högre utbildning före och efter högskolereformen. *UHÄ-rapport*, nr 25, 1981.

I,II,Öv. B.

1981:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Statliga studiemedel - utnyttjande och effekter. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 3, 1981.

I. H.

1981:4. Christianson, U. & Härnqvist, K. LING-projektens enkät 1980. Översiktliga analyser av frågor med fasta svarsalternativ inom ett riksrepresentativt sampel. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 6, 1981.

I, A,G.

1981:5. Svensson, A. L'histoire de l'enseignement superieur Suedois. I *L'enseignement superieur et la recherche dans la societe*. Stockholm: UHÄ, 157-173.

I. B.

1982:1. Christianson, U. & Härnqvist, K. Konstruktion av utbildningskoder i LING-materialen. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 2, 1982.

I. A,G.

1982:2. Gustafsson, J-E. & Svensson, A. Family size, social class, intelligence and achievement. *Reports from the Department of Education, University of Göteborg*, nr 5, 1982.

I. C.

1982:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Ökad börda - minskad vikt? Förändringar i studiemedlens utnyttjande och effekter under 70-talet. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 6, 1982.

I. H.

1982:4. Balke-Aurell, G. *Changes in Ability as Related to Educational and Occupational Experience*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).

I,II. F1.

1982:5. Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för årskurs tre-insamlingen. Arbets-pm inom UGU-projektet, maj 1982. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

- 1982:6. Ek, K. & Pettersson, A. Insamling av standardprovresultat i engelska för årskurs åtta våren 1982. Arbets-pm inom UGU-projektet, november 1982. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. A.
- 1983:1. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. The importance of financial aid. *Higher education*, 12, 89-100.
I. H.
- 1983:2. Statistiska centralbyrån. Elevpanel för longitudinella studier. Beskrivning av panelen samt uppgifter avseende skolgången i årskurs 6 (1980) och årskurs 7 (1981) i grundskolan. *Statistiska meddelanden*, U 1983:4.
III. A,B.
- 1983:3. Statistiska centralbyrån. Elevpanel för longitudinella studier. Uppgifter avseende skolgången i årskurs 7 (1981) och årskurs 8 i grundskolan. *Statistiska meddelanden*, U nr 29, 1983.
III. B.
- 1983:4. Ek, K & Pettersson, A. Insamling av standardprovresultat i matematik och svenska för årskurs nio läsåret 1982/83. Arbets-pm inom UGU-projektet, juni 1983. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. A.
- 1983:5. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Studiemedel som rekryteringsinstrument och finansieringskälla. *UHÄ-rapport*, nr 1,1983.
I,II. H.
- 1983:6. Pettersson, A. Utvärdering genom uppföljning av elever. Analys av räkneuppgifter, årskurs 3. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 7, 1983.
IV. A.
- 1983:7. Gabriels, A. & Björkdahl, S. LING-projektens enkät 1980. Klassifikationssystem för svar på enkätens öppna frågor jämte indelning i boenderegioner. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 7, 1983.
I. A,G.
- 1984:1. Reuterberg, S-E. *Studiemedel och rekrytering till högskolan*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).
I,II. H.
- 1984:2. Svensson, A. Effekter av vuxenutbildning - hur skall de mätas? I *Forum för vuxenutbildning*. Stockholm: Skolöverstyrelsen, 155-164.
I. I.
- 1984:3. Svensson, A. Vad skall vi göra åt studiemedlen? *UHÄ-rapport*, nr 3, 1984.
II. H.
- 1984:4. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Sjunker intelligensnivån? En jämförelse mellan trettonåringar testade 1961, 1966 och 1980. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 2, 1984.
I,II,III. F2.

1984:5. Pettersson, A. Itemanalys av provuppgifter, årskurs 3. Motsatser, plåtvikning och läsuppgifter. Arbets-pm inom UGU-projektet, juli 1984. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

1984:6. Svensson, A. Lika möjligheter till utbildning? I *Utbildningsstatistisk årsbok 1983/84*, 21-32.

I,II,Öv. B.

1984:7. Härnqvist, K. LING-projektens enkät. Loglineära analyser av enkätsvarens samband med utbildningsnivå, intelligens och social bakgrund. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 2, 1984.

I. G.

1984:8. Härnqvist, K. An empirical study of long term effects of education. Paper given at the First International Conference on Education in the 90's: Equality, Equity and Excellence in Education. Tel Aviv, 16-19 December, 1984.

I. G.

1984:9. Härnqvist, K. Det första individualstatistikprojektet - forskning och utbildning under 20 år. I *Longitudinella studier och utbildningsplanering. Skolöverstyrelsen m fl. En konferensrapport*, 8-26.

I,II. A.

1984:10. Emanuelsson, I., Ek, K. & Berggren, I. UGU-projektet: Utvärdering genom uppföljning av elever. I *Longitudinella studier och utbildningsplanering. Skolöverstyrelsen m fl. En konferensrapport*, 73-89.

II,IV. A.

1984:11. Svensson, A. Förändringar i testresultat under en 20-årsperiod. I *Longitudinella studier och utbildningsplanering. Skolöverstyrelsen m fl. En konferensrapport*, 90-97.

I. F2.

1985:1. Emanuelsson, I. Vad betyder "ålder i klassen"? Enkät svar och skolmognadsbedömningar relaterade till födelsemånad. Några preliminära resultat och analyser överlämnade till Förskola-Skola -kommittén. Arbets-pm inom UGU-projektet, januari 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. E.

1985:2. Ek, K & Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för insamlingen i årskurs 6. Arbets-pm inom UGU-projektet, februari 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

1985:3. Pettersson, A. Insamlingen våren 1984 från projektets första årskull. Instrument - Insamlingsarbete - Resultatredovisning. Arbets-pm inom UGU-projektet, juli 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

III. A.

1985:4. Ek, K & Pettersson, A. Insamling av projektdata för årskurs 6 våren 1985. Projektets andra årskull. Arbets-pm inom UGU-projektet, september 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

- 1985:5. Statistiska centralbyrån. Elevpanel för longitudinella studier. Uppgifter avseende skolgången i årskurs 9 (1983) och övergången till gymnasieskolan. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1985.
III. B.
- 1985:6. Ek, K. & Pettersson, A. Elevers uppfattning om sig själva i skolan. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 4, 1985.
III,IV. K.
- 1985:7. Hämqvist, K., Christianson, U. & Tingsell, J-G. LING-projektets intervju. Kvantitativa mått på språkanvändning och deras samband med utbildningsnivå och kön. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 6, 1985.
I. G.
- 1986:1. Reuterberg, S-E. Study assistance and degree completion in Swedish higher education. *Studies in Higher Education*, 11, 155-171.
I,II. H.
- 1986:2. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Does the level of intelligence decrease? *Scandinavian Journal of Educational Research*, 30, 25-38.
I,II,III. F2.
- 1986:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Studiesocial forskning under 80-talet. I Gustafsson, J-G. & Marton, F. (red) *Pedagogikens gränser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur, 103-114.
I,II. H.
- 1986:4. Pettersson, A. Itemanalys av provuppgifter, årskurs 6. Motsatser, plåtvikning och läsuppgifter. Arbets-pm inom UGU-projektet, januari 1986. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
IV: A.
- 1986:5. Pettersson, A. Analys av räkneuppgifter i årskurs 6. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr1, 1986.
IV. A.
- 1986:6. Pettersson, A. Elevers syn på sin högstadietid och sin räkneförmåga ett år efter avslutad grundskola. Arbets-pm inom UGU-projektet, december 1986. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. K.
- 1986:7. Statistiska centralbyrån. Skoldata för årskurs 3 till årskurs 6. Elevpanel 2. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1986.
IV. B.
- 1987:1. Pettersson, A. & Santesson, A-C. Elevers uppfattning om sig själva i skolan. Fritidssysselsättningar. Val till högstadiet. Arbets-pm inom UGU-projektet, mars 1987. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
IV. K.
- 1987:2. Pettersson, A. & Söderlund, G. Insamling av standardprovresultat i engelska för årskurs 8 våren 1987. Arbets-pm inom UGU-projektet, augusti 1987. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
IV. A.
- 1987:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Studiemedel - medel för jämlikhet? En granskning av studiemedelssystemet under en tjugoårsperiod. *UHA-rapport*, nr 1, 1987.
I,II,Öv. H.

- 1987:4. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Student financial aid and participation in Swedish higher education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 31, 139-162. I,II,Öv.
- 1987:5. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Påverkar motionsutövandet andra fritidsintressen? *SVEBIs årsbok 1987*, 39-50. I. J.
- 1988:1. Statistiska centralbyrån. Från grundskolan genom gymnasieskolan 1983-1987. Elevpanel 1. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1988. III. B.
- 1988:2. Murray, Å. & Söderlund, G. Insamling av standardprovsresultat i svenska och matematik för årskurs 9 våren 1988. Arbets-pm inom UGU-projektet, november 1988. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. IV. A.
- 1988:3. Svensson, A. Financial aid and higher education. I Abrahamsson, K. (red) *Implementing Recurrent Education in Sweden*. Stockholm: National Board of Education, I,II,Öv. H.
- 1988:4. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Insamling av elevuppgifter i årskurs 3 våren 1987. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 3, 1988. V. A.
- 1989:1. Härnqvist, K. Background, education and work as predictors of adult skills. *Report from the Department of Education and Educational Research, Gothenburg University*, nr 1, 1989. I. G.
- 1989:2. Emanuelsson, I. & Murray, Å. Alternativkurser och utbildningskarriärer *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 2, 1989. III. B.
- 1989:3. Statistiska centralbyrån. Genom högstadiet till gymnasieskolan, ht 1988. Elevpanel 2. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1989. IV. B.
- 1989:4. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Who is and who will become a regular exerciser? Paper given at the Conference on "Movement and sport - a challenge for life-long learning". Jyväskylä, 17-22 June, 1989. I. J.
- 1989:5. Svensson, A. Motion - ett medel att nå ökad jämställdhet? I *Kvinnor och idrott*. Stockholm: Idrottens forskningsråd, 72-79. I. J.
- 1989:6. Reuterberg, S-E. Analys av använda mätinstrument i årskurs 3. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 2, 1989. V. A.
- 1989:7. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Intelligensförskjutningar under ett kvartssekel. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 9, 1989. I,II,III,IV. F2.

- 1989:8. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Motion och kompetens. *SVEBIs årsbok 1989*, 130-149.
I. J.
- 1989:9. Emanuelsson, I. Särundervisningens förutsättningar och mål. I Gummesson, M. & Alexandersson, L. (red). *Brottsförebyggande arbete i skolan - några forskningsrön. Brottsförebyggande rådet, rapport nr 2, 1989.*
III. D.
- 1989:10. Härmqvist, K. Comprehensiveness and social equality. I Ball, S. J. & Larsson, S. (red). *The Struggle for Democratic Education*. New York: The Falmer Press, 18-31.
I,II,Öv. B.
- 1990:1. Frank, K. Elevperspektiv på grundskolan. Analyser av elevernas fria kommentarer om grundskolan. (60-poängsuppsats).
IV. K.
- 1990:2. Emanuelsson, I. & Sonnander, K. Svagbegåvade elever i vanlig skola. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 7, 1990.
III. D.
- 1990:3. Björkdahl Ordell, S. *Socialarbetare. Bakgrund, utbildning och yrkesliv*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).
I. B,G.
- 1990:4. Pettersson, A. *Att utvecklas i matematik. En studie av elever med olika prestationsutveckling*. Stockholm: Almqvist & Wiksell. (Doktorsavhandling).
IV. F3.
- 1990:5. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Effekter och sidoeffekter av fysisk aktivitet. Relationen mellan regelbunden motion, vardagskompetens och fritidsintressen med särskild tonvikt på skillnader mellan könen. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 3, 1990.
I. J.
- 1990:6. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Changes in intelligence over a quarter of a century. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 34, 171-187.
I,II,III,IV. F2.
- 1990:7. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Student financial aid in Sweden. *Higher Education Policy*, 3, 33 -38.
I,II,Öv. H.
- 1990:8. Härmqvist, K. Långtidseffekter av utbildning. I Härmqvist, K & Svensson, N-E. (red) *Forskning i ett föränderligt samhälle*. Hedemora: Gidlunds bokförlag, 313-327.
I. G.
- 1990:9. Härmqvist, K. Long-term effects of education. I Härmqvist, K & Svensson, N-E. (red) *Swedish Research in a Changing Society*. Hedemora: Gidlunds bokförlag, 323-338.
I. G.
- 1990:10. Murray, Å. & Sandqvist, K. Father absence and children's achievement from age 13 to 21. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 34, 3-28.
III. C.

- 1991:1. Reuterberg, S-E., Rosén, M. & Svensson, A. Insamling av elevuppgifter i årskurs 6 våren 1990. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 7, 1991.
V. A.
- 1991:2. Statistiska centralbyrån. Elevpanel 3. Skolgången i årskurs 3, 1987 till årskurs 6, 1990. *Statistiska meddelanden*, U 42, nr 1, 1991.
V. B.
- 1991:3. Svensson, A. & Reuterberg, S-E. Låna för livet. Högskolestuderandes syn på de nya studiemedlen. *CSN-rapport*, nr 2, 1991.
I,II,Öv. H.
- 1991:4. Härnqvist, K., Emanuelsson, I., Reuterberg, S-E., Rosén, M. & Svensson, A. Evaluation through follow-up - a longitudinal Swedish project. Paper given at the Conference on "Network on longitudinal studies on individual development". Budapest, 20-24 April, 1991.
I,II,III,IV,V. A.
- 1991:5. Murray, Å. Insamling av frågeformulär ett år efter grundskolans slut för projektets yngre årskull våren 1989. Arbets-pm inom UGU-projektet, juni 1991. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. A.
- 1991:6. Murray, Å. Insamling av frågeformulär för den äldre årskullen våren 1991, när den var 21 år. Arbets-pm inom UGU-projektet, december 1991. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. A.
- 1992:1. Reuterberg, S-E. & Gustafsson, J-E. Confirmatory factor analysis and reliability. Testing measurement model assumptions. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 795-811.
V. A.
- 1992:2. Emanuelsson, I., Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Består skillnaderna? En analys av olika ungdomsgruppers intelligenstestresultat från 1960 till 1990. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 10, 1992.
I,II,III,IV,V. F2.
- 1992:3. Härnqvist, K. Utbildningsreformer och social selektion. I Åberg, R. (red). *Social bakgrund. Utbildning. Livschanser*. Stockholm: Carlssons bokförlag, 71-88.
I,III. B.
- 1992:4. Askling, B. & Wirén, E. Om kvinnor i skola och vård. Presentation av LING-K-projektets bakgrund och syften. *Institutionen för pedagogik och psykologi, Universitetet i Linköping*.
I. A,G.
- 1992:5. Emanuelsson, I. Vad presterar eleverna och vad åstadkommer skolan? I Hartman, S. G. (red). Den svenska skolan belyst av pedagogisk forskning. Några dokument från en arbetskonferens. *Institutionen för pedagogik och psykologi, Universitetet i Linköping*, 19-32.
III. D.
- 1992:6. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. *Social bakgrund. Studiestöd och övergång till högre studier*. Stockholm: Statens offentliga utredningar, nr 122, 1992.
I,II,Öv. H.

- 1992:7. Svensson, A. Insamling av standardprovsresultat i engelska för årskurs 8 våren 1992. Arbets-pm från UGU-projektet, december 1992. Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet.
V. A.
- 1992:8. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Financial aid and recruitment to higher education in Sweden. Changes between 1970 and 1990. Paper presented at the 14th annual EAIR forum, Brussels, 6-9 September, 1992.
I,II,Öv. H.
- 1992:9. Härnqvist, K. Long-term effects of higher education. I. Clark, B. R. & Neave, G. (red). *The Encyclopedia of Higher Education*, Vol. 3.
I. G.
- 1993:1. Reuterberg, S-E. Föräldrasynpunkter på grundskolans mellanstadium, *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 3, 1993.
V. K.
- 1993:2. Svensson, A. Har åldern någon betydelse? Skolanpassning och skolframgång bland elever födda i början respektive slutet av året. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 4, 1993.
V. E.
- 1993:3. Härnqvist, K. Den sociala selektionen till gymnasieskola och högskola. Analyser i den longitudinella databasen UGU 67. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 10, 1993.
III. B.
- 1993:4. Statistiska centralbyrån. Elevpanel 1. Studier i Komvux och högskola 1983 - 1990. *Statistiska meddelanden*, U 73, nr 1, 1993.
III. B.
- 1993:5. Härnqvist, K. "Non scholae sed vitae discimus" - Life-span perspectives on school learning. Paper presenterat vid NFPF- konferens i Linköping, mars, 1993.
I. G.
- 1993:6. Svensson, A. Insamling av standardprovsresultat i svenska och matematik för årskurs 9 våren 1993. Arbets-pm från UGU-projektet, september 1993. Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet.
V. A.
- 1993:7. Reuterberg, S-E., Emanuelsson, I. & Svensson, A. Changes in verbal and mathematical achievement. The development of gender and socioeconomic differences from grade 3 to 9 in Swedish compulsory school. Paper presented at the 5th EARLI conference, Aix-en Provence, August 31 - September 5, 1993.
IV,V. F3.
- 1993:8. Emanuelsson, I., Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Changing differences in intelligence. Comparisons between groups of 13-years-olds tested from 1960 to 1990. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 37, 259-277.
I,II,III,IV,V. F2.
- 1993:9. Sonnander, K. & Emanuelsson, E. Svagbegåvade i vanlig skola: skolerfarenheter och inträde på arbetsmarknaden. (Antagen för publicering i *Nordisk tidskrift for specialpedagogikk*).
III. D.

- 1993:10. Svensson, A. & Reuterberg, S-E. Vilka effekter har studiemedlen haft i Sverige - och vilka kan de komma att få? I Lahtinen, I. (red). *Studerandes ankomst, inkomst och utkomst*. Helsingfors: Undervisningsministeriet.
I,II,Öv. H.
- 1993:11. Sonnander, K & Emanuelsson, I. Svagbegåvades inträde på arbetsmarknaden. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 8, 1993.
III. D.
- 1993:12. Sonnander, K. , Emanuelsson, I. & Kebbon, L. Mildly mentally retarded pupils in the ordinary Swedish school: Objective characteristics and subjective evaluations. *American Journal on Mental Retardation*, 97, 692-701.
III. D.
- 1994:1. Murray, Å. *Ungdomar utan gymnasieskola. En uppföljningsstudie från 13 till 24 års ålder*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.(Doktorsavhandling).
III. B,C.
- 1994:2. Härnqvist, K. Social selektion till gymnasieskola och högskola. I Erikson,R. & Jonsson, J. (red) *Sorteringen i skolan*. Stockholm: Carlssons bokförlag.
III. B.
- 1994:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Financial aid and recruitment to higher education in Sweden. *Studies in Higer Education*, 19, 33-45.
I,II,Öv. H.

Tryckt & Bunden
Vasastadens Bokbinderi AB
Göteborg 1994

FÖRÄNDRINGAR I SKOLPRESTATIONER

Ett viktigt mål för det svenska skolsystemet är att motverka social och könsmissig selektion. På grundval av de data som samlats för dem födda 1972 respektive 1977 genomförs en undersökning rörande förändringar i skolprestationer under grundskolans mellan- och högstadium. En första resultatredovisning presenterades vid EARLI:s konferens 1993 (Reuterberg, Emanuelsson & Svensson, 1993:8). I denna studeras huruvida det föreligger några skillnader mellan pojkar och flickor samt mellan elever från olika sociala grupper vad gäller svenska och matematik i årskurs 3 samt hur dessa eventuella skillnader utvecklas under skolåren. Ytterligare ett syfte var att studera huruvida de könsmissiga och sociala skillnaderna förändrats under den tid som skiljer mellan de två årskullarna.

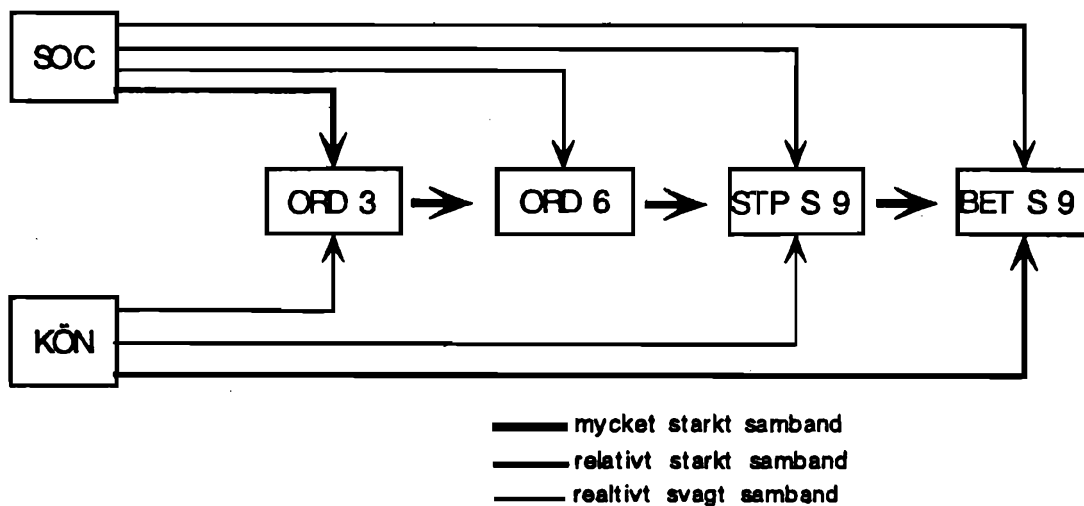
För den äldre av årskullarna sträcker sig studien från årskurs 3 till årskurs 9 och för den yngre fram till årskurs 6, eftersom data från högstadiet inte fanns tillgängliga för den sistnämnda gruppen då undersökningen presenterades.

Elevernas prestationer i svenska mäts med de två skilda ordförrådsprov som bjöds till båda årskullarna i årskurs 3 respektive 6 samt - för den äldre årskullen - dessutom med standardprov och betyget i svenska från årskurs 9. Prestationerna i matematik mäts med det räkneprov som getts i årskurs 3 och 6, vilket är identiskt för de två årskullarna och till stora delar också identiskt mellan de två årskurserna. På samma sätt som för svenska mäts kunskaperna i matematik på högstadiet med standardprovet och betyg från årskurs 9.

Som figur 1 visar presterar flickorna något bättre än pojkarna på ordförrådsprovet i årskurs 3 - en skillnad som förblir oförändrad fram till årskurs 6. När det sedan gäller standardproven i svenska presterar flickorna fortfarande bättre än pojkarna och könsskillnaden är nu större än vad de tidigare prestationerna ger anledning att förvänta. Flickorna ökar således sitt försprång framför pojkarna under högstadiet och ännu mer markerat blir detta när man kommer fram till slutbetyget från grundskolan. Då får nämligen flickorna klart högre betyg än vad deras standardprovsresultat gett anledning att förvänta, medan pojkarna i motsvarande grad blir underpresterande i betyg. Den totala skillnaden mellan flickor och pojkar i årskurs 9 uppgår till närmare ett halvt betygssteg.

Socialgruppskillnaderna är mycket klara redan i årskurs 3 och tilltar sedan, som framgår av figuren, genom hela grundskolan. Detta gör att skillnaden i betyg i årskurs 9 mellan socialgrupp 1 och 3 blir klart större

än den mellan pojkar och flickor, närmare bestämt 0.7 till 0.8 betygspoäng.

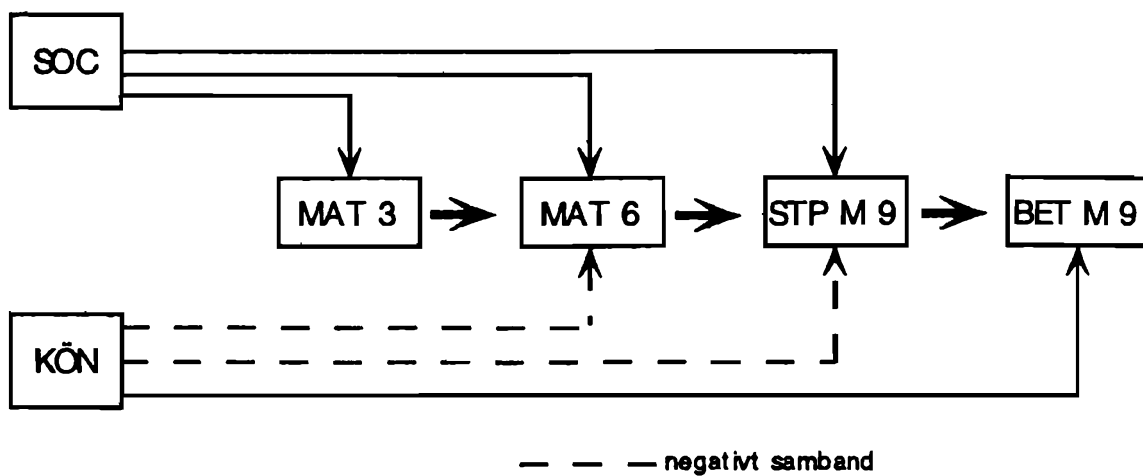

Figur 1. Direkta och indirekta samband mellan social bakgrund resp kön och prestationer i svenska från årskurs 3 till 9.

När det gäller prestationerna i matematik kan vi av nedanstående figur utläsa att könsskillnaderna är obetydliga i årskurs 3, men under mellanstadiet förbättrar sig pojkarna mera än flickorna. Pojkarnas försteg ökar ytterligare fram till standardproven i årskurs 9, men i steget mellan standardprov och betyg tar flickorna igen pojkarnas försprång så att könsskillnaden där är utjämnad.

I matematik fanns på samma sätt som när det gällde svenska en klar socialgruppskillnad redan i årskurs 3 och denna skillnad tilltar sedan successivt fram till standardproven i årskurs 9. Därefter sker emellertid ingen ytterligare vidgning av de sociala klyftorna, utan elever från olika socialgrupper erhåller i stort de betyg, som är motiverade med hänsyn till deras resultat på standardproven.

Vad har då skett med könsskillnaderna och socialgruppskillnaderna på mellanstadiet under de fem år som skiljer mellan årskullarna? Av resultaten att döma har dessa skillnader inte minskat vare sig i matematik eller svenska. Snarare går utvecklingen i den motsatta riktningen. Om denna trend håller i sig också under högstadietiden får de fortsatta analyserna utvisa.

Figur 2. Direkta och indirekta samband mellan social bakgrund resp kön och prestationer i matematik från årskurs 3 till 9.

LÅNGTIDSEFFEKTER AV UTBILDNING

Utvärdering av utbildningseffekter sker vanligen relativt kort tid efter utbildningens genomförande. Däremot är studier av utbildningens varaktiga effekter sällsynta. Detta beror dels på metodiska svårigheter att efter lång tid skilja isär effekter av en viss utbildning från effekter av annan påverkan under mellantiden. Dels är longitudinella undersökningsmaterial där sådana studier skulle kunna göras relativt sällsynta.

Dessa förutsättningar diskuterades av Kjell Härnqvist i en teoretisk uppsats (1973:3) som sedan kom att ligga till grund för projektet *Långtidseffekter av utbildning* (LING) med data från IS-projektets första kohort (födda 1948). Härnqvists och Gudrun Balkes studier av skolutbildningens inflytande på intelligensutvecklingen i tonåren (se detta avsnitt) kan betraktas som försök att fastställa effekter på "halvlång" sikt.

LING-projektet följde 1980 upp några delurval ur IS48 med postenkäter och personliga intervjuer som gällde utbildning fram till 32 års ålder, yrke och arbetsvillkor, fritidssysselsättningar, sociala kontakter och tilltro till egna kunskaper och färdigheter i språkliga, praktiska och medborgersliga sammanhang.

Resultat har redovisats i ett antal tekniska rapporter författade av Härnqvist, Ulf Christianson m fl under åren 1980-85, dels i en större uppsats av Härnqvist (1989:1). En doktorsavhandling av Susanne Björkdahl (1990:3) har utnyttjat material från projektet när det gäller socialarbetare och en annan avhandling som behandlar vårdirken är under utarbetande av Eva Wirén vid Linköpings universitet.

I nämnda uppsats (1989:1) analyseras sambanden mellan uppnådd utbildningsnivå å ena sidan och arbetsförhållanden samt självbedömda färdigheter i vuxen ålder å den andra med bakgrundsfaktorer vid 13 års ålder under statistisk kontroll.

Bedömningen av olika sidor av språkliga färdigheter har tydliga samband med utbildningsnivån både hos män och kvinnor. Dessa samband existerar oavsett hembakgrund och tidiga skolprestationer men de förstärks av en språklig inriktning hos prestationerna vid 13 års ålder och av arbetsförhållanden som innebär självständighet och upplevda möjligheter till avancemang.

Dessa resultat bekräftas i viss grad av analyser av ordförrådet i intervjuerna, där de högutbildade använder fler olika ord och fler "långa" ord på ett sätt som stämmer överens med deras självbedömda språkliga färdigheter (1985:7). Genomgående använder dock männen fler ord än

kvinnorna trots att kvinnorna både enligt egen bedömning och enligt många provresultat har bättre verbal förmåga.

Bedömningen av medborgerlig kompetens är däremot förhållandevis oberoende av utbildningsnivå men påverkas på ett intressant sätt av hemmets sociala bakgrund. Medborgerlig kompetens i hjälpsökande situationer bedöms vara större hos dem som kommer från lägre social bakgrund, medan kompetensen i mera självhävande situationer är större i högre socialgrupper.

Högutbildade män bedömer sina färdigheter i praktisk-mekaniska sammanhang lägre än vad lågutbildade män gör. I gengäld tilltror de sig större färdigheter i husliga sammanhang där kvinnorna i genomsnitt dominerar kraftigt. Hos männen tycks utbildning alltså medföra en mindre könsrollsbinden inställning till praktiska sysslor.

I andra rapporten från LING-projektet (särskilt 1984:7) studeras t ex skillnader i fritidssysselsättningar mellan olika personer med olika utbildningsbakgrund.

STUDIEEKONOMISK FORSKNING

Sedan 1980 har studieekonomisk forskning bedrivits vid Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet. En viktig anledning till att denna forskning inleddes var tillgången till de två longitudinella databaserna för dem födda 1948 respektive 1953.

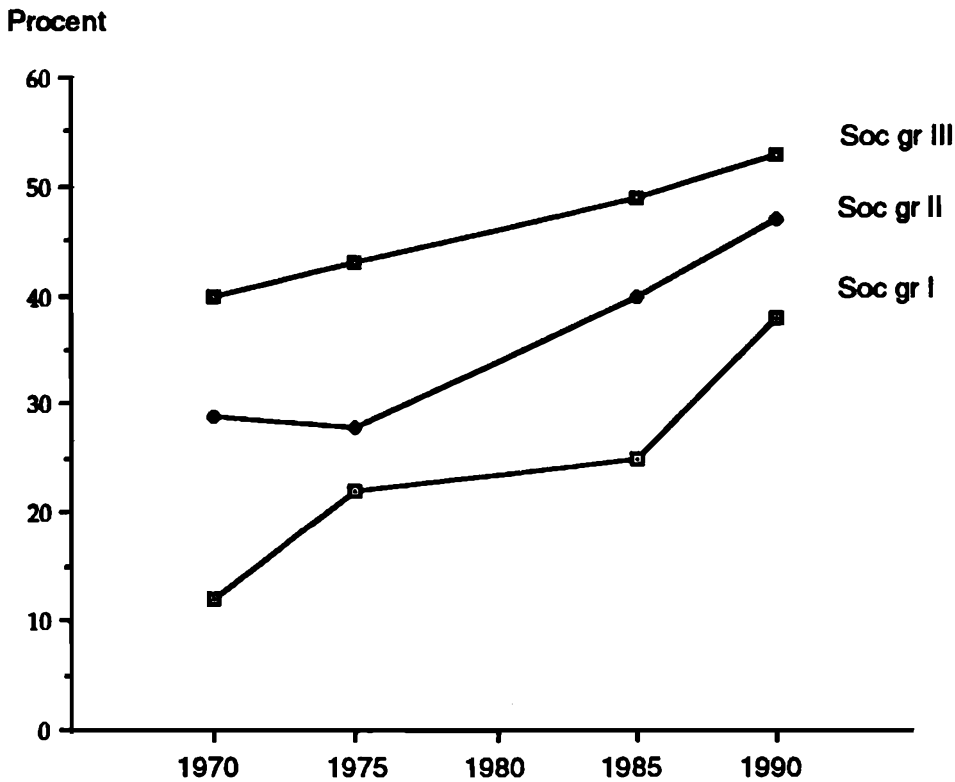
Det basmaterial som då fanns om dem födda 1948 kunde i samband med LING-projektets enkätundersökning kompletteras med uppgifter om hur de som bedrivit högre studier kunnat finansiera sin högskoleutbildning samt vilken betydelse studiemedlen haft för deras möjligheter att påbörja studier på denna nivå. Två år senare genomfördes en särskild enkätundersökning om studiefinansiering bland dem födda 1953 i vilken bl a samma frågor ställdes.

Genom dessa båda undersökningar kunde studiemedelssystemet belysas med avseende på dess rekryteringseffekter och dess betydelse som finansieringskälla dels i slutet av 60-talet, dels i början av 70-talet (Reuterberg & Svensson, 1981:3; 1982:3; 1983:1; 1983:5; Reuterberg, 1984:1; 1986:1; Svensson, 1984:3)

Genom tillmötesgående från SCB kunde vi i mitten av 80-talet på nytt ställa samma frågor till ett riksrepresentativt urval, men denna gång till dem födda 1963. Detta skedde i samband med den reguljära uppföljning som SCB gör tre år efter det att årskullen lämnat grundskolan (Reuterberg & Svensson, 1987:3; 1987:4).

Våren 1991 genomfördes på initiativ av CSN ytterligare en undersökning, nämligen bland ett riksrepresentativt urval av dem som bedrev högskolestudier vårterminen 1990 och som då var i åldersgrupperna upp till 30 år (Svensson & Reuterberg, 1991:3). Vid denna tidpunkt hade studiemedelssystemet genomgått väsentliga förändringar. En viktig sådan var att totalbeloppet höjts liksom den andel av detta belopp som utgjordes av bidrag. Vidare hade återbetalningsreglerna förändrats så att den årliga amortering som skulle göras hade knutits till låntagarens inkomst. Enkelt uttryckt hade tilldelningen av medel under studietiden blivit mera generös och återbetalningsreglerna strängare.

Eftersom de frågor som ställts till de tre första kohorterna också ställdes till dem som bedrev studier 1990 erbjöd materialet jämförelsemöjligheter mellan de två skilda systemen (Reuterberg & Svensson, 1992:6). En av dessa gemensamma frågor gällde huruvida den studerande kunnat påbörja en högre utbildning även utan tillgång till de statliga studiemedlen. Andel studerande inom olika socialgrupper, som besvarat denna fråga nekande redovisas i figur 1.

Figur 1. Andelen som kunnat påbörja högskolestudier mellan 1970 och 1990 tack vare studiemedlen. Jämförelser mellan studerande från olika socialgrupper.

Som framgår av figur 1 har andelen studerande som kunnat påbörja högre utbildning tack vare studiemedlen ökat successivt under hela 20-årsperioden. Detta innebär att studiemedlen blivit alltmer betydelsefulla som rekryteringsinstrument till högre utbildning. Figuren visar vidare att rekryteringseffekten hela tiden är högst bland de studerande som kommer från socialgrupp III och lägst bland dem från socialgrupp I. Dock har skillnaden mellan dessa båda grupper blivit mindre. Vid början av 70-talet uppgick den till 25 procentenheter men har minskat till 15 enheter 20 år senare. Studiemedlens sociala utjämningsseffekt har således försvagats.

Som framgår av tabell 1 varierar också studiemedlens rekryteringseffekter med kön såtillvida att de under hela den studerade perioden var något högre för kvinnor.

Tabell 1. Andelen män respektive kvinnor som förmodligen inte påbörjat högskolestudier om inte studiemedlen funnits. Procent.

	1970	1975	1985	1990
Manliga studerande	24	26	32	46
Kvinnliga studerande	29	35	39	52
Samtliga	26	29	36	49

För att mäta vilken betydelse studiemedlen haft som finansieringskälla ställdes till samtliga stickprov följande fråga:

I vilken utsträckning har du kunnat finansiera dina studier med hjälp av de statliga studiemedlen?

Svarsalternativ samt hur de studerande besvarat frågan visas i tabell 2.

Tabell 2. I vilken utsträckning har de studerande under olika tidsperioder kunnat finansiera sina studier med hjälp av studiemedel? I procent av samtliga som haft studiemedel.

	1970	1975	1985	1990
Full utsträckning	30	29	30	62
Stor utsträckn. (ca 75%)	49	43	47	24
Viss utsträckn. (ca 50%)	15	21	20	8
Ringa utsträckn. (ca 25%)	6	7	3	7
Summa %	100	100	100	100

Mellan de tre första stickproven finns inga större skillnader. I alla tre fallen säger cirka 30% att de i full utsträckning och ytterligare närmare 50% att de i stor utsträckning kunnat finansiera sina studier med hjälp av studiemedlen. Däremot skiljer sig de i det fjärde stickprovet starkt från övriga. Här är det nämligen drygt 60% som säger att de kunnat finansiera studierna i full utsträckning med studiemedlen. Vårterminen 1990, då de nya studiemedlen införts, var det således en dubbelt så hög

andel som klarat sitt uppehälle enbart med hjälp av studiemedlen jämfört med tidigare. Den generösare tilldelningen hade således haft en effekt.

Samtidigt hade emellertid också de strängare återbetalningsreglerna fått vissa negativa effekter. Närmare en tredjedel av låntagarna trodde nämligen inte att de någonsin skulle kunna betala tillbaka hela sin studieskuld.

För att närmare belysa vilka motiv och hinder dagens ungdomar upplever för att gå över till högre utbildning, genomfördes våren 1993 en enkätundersökning bland de UGU-ungdomar som är födda 1967 och som vid testningarna i 13-årsåldern visat sig tillhöra stickprovets bästa tredjedelen vad gäller studieförutsättningar. I denna undersökning återkommer bl a de frågor vi ställt till de fyra tidigare nämnda stickproven rörande det statliga studiestödet. Samtidigt efterfrågas också andra hinder och motiv, vilket gör det möjligt att belysa vilken roll studiefinansieringssystemet spelar jämfört med andra faktorer. Resultaten av denna undersökning kommer att redovisas av Margareta Hammarström i form av en doktorsavhandling.

REKRYTERING TILL VUXENUTBILDNING BLAND KORTUTBILDADE YNGRE MÄN

IS-projektets första kohort (födda 1948) utgjorde basmaterial för Kjell Rubensons licentiat- och doktorsavhandlingar (1972:2 resp 1975:1). Han följde i dessa upp de kortutbildade männen dels vid inskrivningen till värnplikstjänsgöring 1966, dels genom enkäter 1970 och 1973 om deras eventuella pågående eller planerade deltagande i vuxenutbildning.

Drygt 2000 unga män motsvarade kriteriet för kortutbildning, nämligen högst 8-årig folkskola eller linje 9y inom enhetsskolan. Vid enkäten 1973 som är huvudunderlaget för doktorsavhandlingen svarade 74 % skriftligt och ytterligare 13 % vid en telefonintervju.

Mellan 1970 och 1973 hade innemot 40 % av de svarande deltagit i vuxenutbildningen om minst ett veckosluts omfattning. Vanligast var deltagande i kurser anordnade av arbetsgivaren, därefter i studiecirkel, i kurser ordnade av fackförening eller i kommunal vuxenutbildning. Bland motiven att delta dominerade sådana som hade med den personliga utvecklingen att göra, inte minst i yrkes- och arbetsomhang. Bland dem som inte deltog kunde man urskilja en grupp som var intresserad av fortsatt utbildning och en grupp som var avvisande. De hinder som angavs skilde sig markant mellan dessa grupper, och det var tydligt att eventuella åtgärder för ökad rekrytering måste utformas olika för de båda grupperna.

I de teoretiska avsnitten av avhandlingen analyseras resultaten utifrån en modell där personliga karakteristiska, tidigare erfarenheter, aktuell situation, inställning till vuxenutbildning samt upplevda motiv och hinder antogs förutsäga och förklara deltagande i vuxenutbildning. Intelligens och hembakgrund var förhållandevis svaga prediktorer. Större betydelse hade tidiga erfarenheter av utbildning, aktuell yrkessituation och den inställning till vuxenutbildning som redovisades vid enkäten 1970. Starkast av alla faktorer var uppgivna hinder att delta. Tillsammans förklarade faktorerna ungefär en fjärdedel av variansen i deltagande.

BETEENDEVETENSKAPLIG IDROTTSFORSKNING

Möjligheterna att bedriva idrottspedagogisk forskning med projektets data som bas förbättrades avsevärt i samband med LING-projektens enkätundersökning våren 1980. Vid denna undersökning tillfrågades ett suburval av dem födda 1948 och som ingick i Individualstatistikprojektets första kohort bl a om hur många timmar per vecka de ägnade åt idrott och motion samt vilka andra aktiviteter de ägnade sig åt på sin fritid. Vidare fick de uppge hur många gånger per år de gick på idrottsevenemang, i vilken utsträckning de tog del av idrottsutbudet i massmedia och om de var medlemmar i några idrottsföreningar. 20 år tidigare hade de fått besvara frågor om hur ofta de sysslade med olika typer av idrott samt hur ofta de bevistade idrottstävlingar.

Med dessa data som grund inleddes ett samarbete mellan de båda pedagogiska institutionerna vid Göteborgs och Umeå universitet - ett samarbete som resulterade i ett antal artiklar (Reuterberg, Svensson, Wedman & Wester-Wedman, 1987:5; 1989:8; Svensson, 1989:5), ett konferensbidrag (Reuterberg, Svensson, Wedman & Wester-Wedman, 1989:4) samt en rapport (Reuterberg, Svensson, Wedman & Wester-Wedman, 1990:5). Den följande framställningen baseras främst på den sistnämnda rapporten, där följande problemställningar studeras:

1. Vad utmärker den fysiskt aktive respektive den fysiskt inaktive vad gäller andra typer av fritidsaktiviteter och intressen?
2. Hur avspeglar sig den fysiska aktiviteten i upplevd kompetens inom andra områden än fysisk prestationsförmåga, t ex att klara av olika vardagssysslor?
3. Finns det några skillnader i det senare avseendet mellan dem som varit aktiva motionärer redan i tonåren och dem som börjat motionera först i vuxen ålder?

Beträffande övriga fritidsaktiviteter och intressen förelåg knappast några *kvantitativa* skillnader mellan motionärer och övriga vad gäller att ta del av massmediautbudet. Däremot förelåg en viss *kvalitativ* skillnad såtillvida att de motionerande ägnade större uppmärksamhet åt idrottsutbudet, vilket för männens del inte tycktes inkräkta på annat innehåll, medan det för kvinnornas del medförde att de mindre regelbundet följde TV-serier och andra underhållningsprogram. Man kunde också konstatera att motionärerna i större utsträckning gick på idrottsevenemang än de som inte motionerade. Detta innebär emellertid inte att den tid som dessa ägnade åt idrott och motion inkräktade på andra fritidsaktiviteter såsom att delta i studiecirkel, läsa skön- och facklitteratur eller att gå på bio,

teater eller konsert. Tvärtom fanns det en viss tendens till att de motionerande - särskilt kvinnorna - i större utsträckning ägnade sig åt de tre sist nämnda aktiviteterna.

Hade då motionerandet någon överspridningseffekt så att de fysiskt aktive ansåg sig lättare klara av vissa vardagssysslor? För männens del framkom inga större skillnader, men för kvinnorna fanns en intressant effekt, nämligen den att de kvinnor som motionerade ansåg sig lättare klara av sådana traditionellt manliga sysslor som att sköta bilen, snickra, måla och reparera. Dessutom ansåg de sig bättre klara sådana fysiskt ansträngande uppgifter som att städa och sköta trädgården än vad de inaktiva gjorde.

Dessa skillnader mellan aktiva och inaktiva kvinnor kan givetvis vara en effekt av att det tidigt föreligger sådana skillnader mellan de två grupperna, som förklarar både skillnader i motionerande och skillnader i att klara olika saker i vuxen ålder. Vid en analys av de data, som samlades in i 13-årsåldern, fanns dock inget som tyder på att det skulle föreligga några sådana initialskillnader.

Förutom i dessa praktiska sysslor jämfördes motionerande och icke-motionerande också med avseende på en rad språkliga färdigheter som t ex att förstå och utarbeta en skriftlig instruktion, att yttra sig i en diskussion på ett föreningsmöte samt att förstå ett meddelande från en myndighet. De studerade fick dessutom ta ställning till sina språkliga färdigheter både vad gäller svenska och engelska.

Resultaten från dessa analyser visade att de fysiskt aktiva kvinnorna ansåg sig bättre klara av olika språkliga uppgifter än fysiskt inaktiva kvinnor. I synnerhet gällde detta för sådana aktiva färdigheter som att utarbeta en skriftlig instruktion och att yttra sig i en diskussion. För männens del var skillnaderna här liksom då det gällde de praktiska sysslorna relativt små och osystematiska.

Inte heller de här funna skillnaderna mellan fysiskt aktiva och inaktiva förklaras med hjälp av initialskillnader i andra näraliggande variabler.

Sammanfattningsvis kunde man i undersökningen inte finna något som talade emot en direkt anknytning mellan kvinnors motionsutövning och en större upplevd kompetens i olika avseenden. Snarare kan man med stöd av vissa tidigare forskningsresultat hävda motsatsen.

I denna bilaga har projektens hittills utgivna publikationer angivits i kronologisk ordning. I förekommande fall redovisas om det rör sig om någon form av examensarbete. Efter varje publikation finns en eller flera romerska siffror samt en eller flera bokstäver. Siffrorna anger vilken eller vilka kohorter som beskrivs eller analyseras i respektive publikation. Beteckningen Öv anger att även material från andra databaser har utnyttjats. Bokstäverna anger vilket område som undersökningen kan hänföras till.

- A. Beskrivning av datainsamlingar och analys av mätinstrument.
- B. Utbildningsval.
- C. Studieprestationer.
- D. Specialpedagogik.
- E. Specifika elevgrupper (Underåriga elever, Elever med mycket goda testresultat, etc).
- F1. Intraindividella intelligensförskjutningar (Förskjutningar i testresultat bland samma elever prövade vid olika åldrar).
- F2. Interindividuella intelligensförskjutningar. (Förskjutningar i testresultat bland olika elever prövade vid samma ålder).
- F3. Förändringar i skolprestationer.
- G. Långtidseffekter av utbildning.
- H. Studieekonomi.
- I. Vuxenutbildning.
- J. Beteendevetenskaplig idrottsforskning.
- K. Övriga undersökningar.

Publikationer

1961:1. Svensson, A. Testningar för komplettering av skolstatistikens individualuppgifter. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 3. (Trebetysuppsats).

I. A.

1962:1. Pettersson, E. Studier kring ett intresseformulär. (Trebetysuppsats).

I. A.

1963:1. Svensson, A. Yrkesönskningar hos elever i 13-årsåldern. *Nordisk yrkesvägledning*, 1, 111-116.

I. B.

1964:1. Hämqvist, K. & Svensson, A. En "databank" för yrkes- och studievalsundersökningar, *Nordisk psykologi*, 16, 118-124.

I. A.

1964:2. Svensson, A. Sociala och regionala faktorerers samband med över- och underprestation i skolarbetet. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 13. (Licentiatavhandling).

I. C.

1966:1. Härnqvist, K. Social factors and educational choice. *International Journal of the Educational Sciences*, 1, 87-102.

I. B.

1966:2. Härnqvist, K. Elevplaner och bakgrundsfaktorer. *Skola och samhälle*, 47, 24-32.

I. B.

1966:3. Dahlgren, H. & Patzold, K. En studie av 13-åriga hjälpklass elever. (Trebetysuppsats).

I. D.

1966:4. Rovio-Johansson, A. Konstruktion av frågeformulär för individualstatistikundersökningen 1966. (Trebetysuppsats).

II. A.

1967:1. Härnqvist, K. Valet av teoretiska studievägar på grundskolans högstadium. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 22.

I. B.

1967:2. Haavasalu, V. & Olsson, L. Vad kännetecknar den överbegåvade eleven? (Trebetysuppsats).

I. E.

1967:3. Olm, M. Skillnader i socialt handikapp mellan två skolsystem vid val av teoretisk utbildning. (Trebetysuppsats).

I. B.

1967:4. Härnqvist, K. & Svensson, A. Milieu social, rendement des élèves et orientation scolaire. *Bulletin de Psychologie*, 20, 782-789.

I. B,C.

1968:1. Härnqvist, K. Relative changes in intelligence from 13 to 18. *Scandinavian Journal of Psychology*, 9, 50-82.

I. F1.

1968:2. Berndtson, U-C. & Swerlander, A. Vilka yrken lockar sextiotalets tonårsflickor? (Trebetysuppsats).

I,II. B.

1968:3. Balke-Aurell, G. & Jernstig, M-L. Vilka faktorer har inflytande på intelligensförskjutningar mellan 13 och 18 år hos gymnasister? (Trebetysuppsats).

I. F1.

1968:4. Ling, L-E. Underåriga pojkars begåvning och anpassning - jämte några andra jämförelser vid 13 och 18 år. (Trebetysuppsats).

I. E.

1968:5. Ehnrot, E. & Olsson, L. Vilka faktorer har inflytande på intelligensförskjutningar mellan 13 och 18 år hos folkskoleelever? (Trebetysuppsats).

I. F1.

- 1968:5. Josefsson, S. & Rudander, P-O. Vilka yrken lockar 13-åriga pojkar under sextioalet? (Trebetysuppsats).
I,II. B.
- 1968:6. Dandenell, A. & Meurling, B. Vilket samband har moderns respektive faderns utbildning med barnets begåvning och skolprestationer? (Trebetysuppsats).
I. C.
- 1968:7. Rovio-Johansson, A. Individualstatistikundersökningen 1966. Instrument, population och materialöversikt. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 29.
II. A.
- 1968:8. Carlsund, A. Teoretiskt ämnesval för elever i årskurs 6 från olika skolsystem och socialgrupper. (Trebetysuppsats).
I,II. B.
- 1968:9. Frick-Strandberg, K. & Westling, G. Trettonåringens begåvning och skolprestationer i relation till föräldrarnas utbildning. (Trebetysuppsats).
II. C.
- 1968:10. Reuterberg, S-E. Val av teoretisk utbildning i relation till sociala och regionala bakgrundsfaktorer. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. December, 1968.
I. B.
- 1968:11. Hämqvist, K. & Svensson, A. Social bakgrund, skolprestation och utbildningsval. I Jansson, C-G. (red). *Det differentierade samhället*. Stockholm: Prisma, 225-239.
I. B,C.
- 1969:1. Gyllensten, U. & Nidle, M. Trettonåringars intresseinriktning i relation till begåvningsnivå och social härkomst. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:2. Karlsson, C., Kristensson, I. & Johansson, S. Den 13-åriga föreningsdeltagaren. En jämförelse mellan föreningsaktiva och ej föreningsaktiva pojkar vid 13 års ålder - samt en jämförelse mellan dessa vid 18 års ålder. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:3. Elling-Bengtsson, M-L. & Johansson, S. Är 13-åringens val av umgänge relaterat till prestations- och intressevariabler? (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:4. Lundin, B-M. Vad utmärker den aktive föreningsdeltagaren? En jämförelse mellan föreningsaktiva och ej föreningsaktiva flickor vid 13 års ålder. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1969:5. Gustafsson, S. & Henriksson, A. Syskonantal och intelligens. (Trebetysuppsats).
I. K.
- 1970:1. Hörlyk, S. & Kvist, K. Planerade och faktiska studieval. (Trebetysuppsats).
I. B.
- 1970:2. Tägnfors, M. Blir decemberbarnet handikappat i skolan? (Trebetysuppsats).
II. E.

1970:3. Hammarström, M. & Hjalmarsson, L. Hur stabila är tonårsflickors studie- och yrkesplaner? (Trebetygsuppsats).
II. B.

1970:4. Nordenberg, L. & Orstadius, L. Stabiliteten i tonåriga pojkars yrkesplaner. (Trebetygsuppsats).
II. B.

1971:1. Svensson, A. *Relative Achievement. School performance in relation to intelligence, sex and home environment*. Stockholm: Almqvist & Wiksell. (Doktorsavhandling).
I,II. C.

1972:1. Svensson, A. Lika begåvning - Lika betyg? En studie av s k relativa skolprestationer bland pojkar och flickor med skiftande hembakgrund. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 69.
II. C.

1972:2. Rubenson, K. Intresse för vuxenutbildning bland unga män med kort utbildning. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. April, 1972.
I. I.

1972:3. Dahlgren, H. Svagbegåvade elever från hjälpklass och vanlig klass. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1972.
I,II. D.

1972:4. Rovio-Johansson, A. Undersökningar kring frågeformulär avseende anpassning, motivation och intresseinriktning i skolsituationen. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1972.
II. A.

1972:5. Bengtsson, J. *Utbildningsval, utbildningsforskning och utbildningsplanering*. Lund: Studentlitteratur. (Doktorsavhandling).
II. B.

1972:6. Svensson, A. Hembakgrund och prestationsnivå. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 73.
I,II. C.

1972:7. Bengtsson, J. & Härnqvist, K. Utbildningsreformer och jämlikhet. I Nordenstam, G. (red). *Värde, välfärd och jämlikhet*. Lund: Studentlitteratur, 205-233.
I,II,Öv. B.

1973:1. Balke-Aurell, G. Förändringar i begåvningsinriktning i relation till utbildning och yrkesverksamhet. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1973.
I. F1.

1973:2. Stahle, G. Regionala förändringar i testresultat under en femårsperiod. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. Maj, 1973.
I,II. F2.

1973:3. Friman, A. Familjebakgrund och utbildningsplaner hos elever i årskurs 6. *Licentiatavhandlingar från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*. November, 1973.
II. B.

- 973:4. Härnqvist, K. & Svensson, A. A Swedish data bank for studies of educational development. *Sociological Microjournal*, 7, 35-42.
I,II. A.
- 1975:1. Rubensson, K. *Rekrytering till vuxenutbildning. En studie av kortutbildade män*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).
I. I.
- 1976:1. Statistiska centralbyrån. Individualstatistiken. Skoldata för ett urval elever födda 1948 och 1953. *Promemorior från SCB*, nr 8, 1976.
I,II. A.
- 1976:2. Svensson, A. Is there a need for longitudinal studies in the society of today? I Dalenius, T. & Klevmarcken, A. (red). *Personal Integrity and the Need for Data in the Social Sciences*. Stockholm: Swedish Council for Social Science Research, 49-53.
I,II. A.
- 1976:3. Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning. Förberedande planering för individualstatistikens fortsättning. *Promemorior från SCB*, nr 10, 1976.
III. A.
- 1976:4. Härnqvist, K. & Bengtsson, J. Educational reforms and educational equality. I Scase, R. (red). *Readings in the Swedish Class Structure*.
I,II,Öv. B.
- 1977:1. Svensson, A. Jämlikhet och höskoleutbildning. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 154.
I. B.
- 1977:2. Härnqvist, K. & Stahle, G. An ecological analysis of test score changes over time. *Reports from the Institute of Education, University of Gothenburg*, No 64.
I,II. F2.
- 1977:3. Härnqvist, K. Enduring effects of schooling - a neglected area in educational research. *Educational Researcher*, 6, 5-11.
I. G.
- 1978:1. Härnqvist, K. Det fria valet av utbildning på grundskolans högstadium - motiv, tendenser och effekter. *Skolöverstyrelsen. Pedagogiska nämnden. Redogörelse för verksamheten 1977/78*, 8-30.
I,II. B.
- 1979:1. Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever. Ett nytt individualstatistikprojekt. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 11, 1979.
III. A.
- 1979:2. Svensson, A. Jämlikhet på gång? Den sociala selektionen till universitet och högskolor under 60- och 70-talet. *UHA-rapport*, nr 9, 1979.
I,II. B.
- 1980:1. Svensson, A. On equality and university education in Sweden. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 24, 79-92.
I. B.
- 1980:2. Härnqvist, K. & Svensson, A. *Den sociala selektionen till gymnasietadiet*. Stockholm: Statens offentliga utredningar, nr 30, 1980.
I,II,Öv. B.

1980:3. Svensson, A. Klasstillhörighet och högskoleutbildning. I Franke-Wikberg, S. & Lundgren, U. (red). *Karriär och levnadsbana*. Stockholm: Wahlström & Widstrand, 11-23.

I. B.

1980:4. Christianson, U. & Härnqvist, K. LING-projektens enkät 1980. Genomförande och bortfallsanalyser. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 12, 1980.

I. A,G.

1981:1. Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever. De första datainsamlingarna. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 10, 1981.

III. A.

1981:2. Svensson, A. Jämlikhet i högskolan - fiktion eller realitet? Den sociala rekryteringen till högre utbildning före och efter högskolereformen. *UHÄ-rapport*, nr 25, 1981.

I,II,Öv. B.

1981:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Statliga studiemedel - utnyttjande och effekter. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 3, 1981.

I. H.

1981:4. Christianson, U. & Härnqvist, K. LING-projektens enkät 1980. Översiktliga analyser av frågor med fasta svarsalternativ inom ett riksrepresentativt sampel. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 6, 1981.

I, A,G.

1981:5. Svensson, A. L'histoire de l'enseignement superieur Suedois. I *L'enseignement superieur et la recherche dans la societe*. Stockholm: UHÄ, 157-173.

I. B.

1982:1. Christianson, U. & Härnqvist, K. Konstruktion av utbildningskoder i LING-materialen. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 2, 1982.

I. A,G.

1982:2. Gustafsson, J-E. & Svensson, A. Family size, social class, intelligence and achievement. *Reports from the Department of Education, University of Göteborg*, nr 5, 1982.

I. C.

1982:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Ökad börda - minskad vikt? Förändringar i studiemedlens utnyttjande och effekter under 70-talet. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 6, 1982.

I. H.

1982:4. Balke-Aurell, G. *Changes in Ability as Related to Educational and Occupational Experience*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).

I,II. F1.

1982:5. Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för årskurs tre-insamlingen. Arbets-pm inom UGU-projektet, maj 1982. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

1982:6. Ek, K. & Pettersson, A. Insamling av standardprovsresultat i engelska för årskurs åtta våren 1982. Arbets-pm inom UGU-projektet, november 1982. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

III. A.

1983:1. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. The importance of financial aid. *Higher education*, 12, 89-100.

I. H.

1983:2. Statistiska centralbyrån. Elevpanel för longitudinella studier. Beskrivning av panelen samt uppgifter avseende skolgången i årskurs 6 (1980) och årskurs 7 (1981) i grundskolan. *Statistiska meddelanden*, U 1983:4.

III. A,B.

1983:3. Statistiska centralbyrån. Elevpanel för longitudinella studier. Uppgifter avseende skolgången i årskurs 7 (1981) och årskurs 8 i grundskolan. *Statistiska meddelanden*, U nr 29, 1983.

III. B.

1983:4. Ek, K & Pettersson, A. Insamling av standardprovsresultat i matematik och svenska för årskurs nio läsåret 1982/83. Arbets-pm inom UGU-projektet, juni 1983. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

III. A.

1983:5. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Studiemedel som rekryteringsinstrument och finansieringskälla. *UHÄ-rapport*, nr 1,1983.

I,II. H.

1983:6. Pettersson, A. Utvärdering genom uppföljning av elever. Analys av räkneuppgifter, årskurs 3. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 7, 1983.

IV. A.

1983:7. Gabriels, A. & Björkdahl, S. LING-projektens enkät 1980. Klassifikationssystem för svar på enkätens öppna frågor jämte indelning i boenderegioner. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 7, 1983.

I. A,G.

1984:1. Reuterberg, S-E. *Studiemedel och rekrytering till högskolan*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).

I,II. H.

1984:2. Svensson, A. Effekter av vuxenutbildning - hur skall de mätas? I *Forum för vuxenutbildning*. Stockholm: Skolöverstyrelsen, 155-164.

I. I.

1984:3. Svensson, A. Vad skall vi göra åt studiemedlen? *UHÄ-rapport*, nr 3, 1984.

II. H.

1984:4. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Sjunker intelligensnivån? En jämförelse mellan trettonåringar testade 1961, 1966 och 1980. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 2, 1984.

I,II,III. F2.

1984:5. Pettersson, A. Itemanalys av provuppgifter, årskurs 3. Motsatser, plåtvikning och läsuppgifter. Arbets-pm inom UGU-projektet, juli 1984. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

1984:6. Svensson, A. Lika möjligheter till utbildning? I *Utbildningsstatistisk årsbok 1983/84*, 21-32.

I,II,Öv. B.

1984:7. Härnqvist, K. LING-projektens enkät. Loglineära analyser av enkätsvarens samband med utbildningsnivå, intelligens och social bakgrund. *Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet*, nr 2, 1984.

I. G.

1984:8. Härnqvist, K. An empirical study of long term effects of education. Paper given at the First International Conference on Education in the 90's: Equality, Equity and Excellence in Education. Tel Aviv, 16-19 December, 1984.

I. G.

1984:9. Härnqvist, K. Det första individualstatistikprojektet - forskning och utbildning under 20 år. I *Longitudinella studier och utbildningsplanering. Skolöverstyrelsen m fl. En konferensrapport*, 8-26.

I,II. A.

1984:10. Emanuelsson, I., Ek, K. & Berggren, I. UGU-projektet: Utvärdering genom uppföljning av elever. I *Longitudinella studier och utbildningsplanering. Skolöverstyrelsen m fl. En konferensrapport*, 73-89.

II,IV. A.

1984:11. Svensson, A. Förändringar i testresultat under en 20-årsperiod. I *Longitudinella studier och utbildningsplanering. Skolöverstyrelsen m fl. En konferensrapport*, 90-97.

I. F2.

1985:1. Emanuelsson, I. Vad betyder "ålder i klassen"? Enkät svar och skolmognadsbedömningar relaterade till födelsemånad. Några preliminära resultat och analyser överlämnade till Förskola-Skola -kommittén. Arbets-pm inom UGU-projektet, januari 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. E.

1985:2. Ek, K & Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för insamlingen i årskurs 6. Arbets-pm inom UGU-projektet, februari 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

1985:3. Pettersson, A. Insamlingen våren 1984 från projektets första årskull. Instrument - Insamlingsarbete - Resultatredovisning. Arbets-pm inom UGU-projektet, juli 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

III. A.

1985:4. Ek, K & Pettersson, A. Insamling av projektdata för årskurs 6 våren 1985. Projektets andra årskull. Arbets-pm inom UGU-projektet, september 1985. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

IV. A.

- 1985:5. Statistiska centralbyrån. Elevpanel för longitudinella studier. Uppgifter avseende skolgången i årskurs 9 (1983) och övergången till gymnasieskolan. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1985.
III. B.
- 1985:6. Ek, K. & Pettersson, A. Elevers uppfattning om sig själva i skolan. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 4, 1985.
III,IV. K.
- 1985:7. Härnqvist, K., Christianson, U. & Tingsell, J-G. LING-projektets intervju. Kvantitativa mått på språkanvändning och deras samband med utbildningsnivå och kön. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 6, 1985.
I. G.
- 1986:1. Reuterberg, S-E. Study assistance and degree completion in Swedish higher education. *Studies in Higher Education*, 11, 155-171.
I,II. H.
- 1986:2. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Does the level of intelligence decrease? *Scandinavian Journal of Educational Research*, 30, 25-38.
I,II,III. F2.
- 1986:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Studiesocial forskning under 80-talet. I Gustafsson, J-G. & Marton, F. (red) *Pedagogikens gränser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur, 103-114.
I,II. H.
- 1986:4. Pettersson, A. Itemanalys av provuppgifter, årskurs 6. Motsatser, plåtvikning och läsuppgifter. Arbets-pm inom UGU-projektet, januari 1986. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
IV: A.
- 1986:5. Pettersson, A. Analys av räkneuppgifter i årskurs 6. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr1, 1986.
IV. A.
- 1986:6. Pettersson, A. Elevers syn på sin högstadietid och sin räkneförmåga ett år efter avslutad grundskola. Arbets-pm inom UGU-projektet, december 1986. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. K.
- 1986:7. Statistiska centralbyrån. Skoldata för årskurs 3 till årskurs 6. Elevpanel 2. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1986.
IV. B.
- 1987:1. Pettersson, A. & Santesson, A-C. Elevers uppfattning om sig själva i skolan. Fritidssysselsättningar. Val till högstadiet. Arbets-pm inom UGU-projektet, mars 1987. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
IV. K.
- 1987:2. Pettersson, A. & Söderlund, G. Insamling av standardprovsresultat i engelska för årskurs 8 våren 1987. Arbets-pm inom UGU-projektet, augusti 1987. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
IV. A.
- 1987:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Studiemedel - medel för jämlikhet? En granskning av studiemedelssystemet under en tjuugoårsperiod. *UHA-rapport*, nr 1, 1987.
I,II,Öv. H.

- 1987:4. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Student financial aid and participation in Swedish higher education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 31, 139-162. I,II,Öv.
- 1987:5. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Påverkar motionsutövandet andra fritidsintressen? *SVEBIs årsbok 1987*, 39-50. I. J.
- 1988:1. Statistiska centralbyrån. Från grundskolan genom gymnaieskolan 1983-1987. Elevpanel 1. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1988. III. B.
- 1988:2. Murray, Å. & Söderlund, G. Insamling av standardprovsresultat i svenska och matematik för årskurs 9 våren 1988. Arbets-pm inom UGU-projektet, november 1988. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. IV. A.
- 1988:3. Svensson, A. Financial aid and higher education. I Abrahamsson, K. (red) *Implementing Recurrent Education in Sweden*. Stockholm: National Board of Education, I,II,Öv. H.
- 1988:4. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Insamling av elevuppgifter i årskurs 3 våren 1987. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 3, 1988. V. A.
- 1989:1. Härnqvist, K. Background, education and work as predictors of adult skills. *Report from the Department of Education and Educational Research, Gothenburg University*, nr 1, 1989. I. G.
- 1989:2. Emanuelsson, I. & Murray, Å. Alternativkurser och utbildningskarriärer *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 2, 1989. III. B.
- 1989:3. Statistiska centralbyrån. Genom högstadiet till gymnasieskolan, ht 1988. Elevpanel 2. *Statistiska meddelanden*, U nr 1, 1989. IV. B.
- 1989:4. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Who is and who will become a regular exerciser? Paper given at the Conference on "Movement and sport - a challenge for life-long learning". Jyväskylä, 17-22 June, 1989. I. J.
- 1989:5. Svensson, A. Motion - ett medel att nå ökad jämställdhet? I *Kvinnor och idrott*. Stockholm: Idrottens forskningsråd, 72-79. I. J.
- 1989:6. Reuterberg, S-E. Analys av använda mätinstrument i årskurs 3. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 2, 1989. V. A.
- 1989:7. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Intelligensförskjutningar under ett kvartssekel. *Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 9, 1989. I,II,III,IV. F2.

- 1989:8. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Motion och kompetens. *SVEBIs årsbok 1989*, 130-149.
I. J.
- 1989:9. Emanuelsson, I. Särundervisningens förutsättningar och mål. I Gummesson, M. & Alexandersson, L. (red). *Brottsförebyggande arbete i skolan - några forskningsrön. Brottsförebyggande rådet, rapport nr 2, 1989.*
III. D.
- 1989:10. Härnqvist, K. Comprehensiveness and social equality. I Ball, S. J. & Larsson, S. (red). *The Struggle for Democratic Education*. New York: The Falmer Press, 18-31.
I,II,Öv. B.
- 1990:1. Frank, K. Elevperspektiv på grundskolan. Analyser av elevernas fria kommentarer om grundskolan. (60-poängsuppsats).
IV. K.
- 1990:2. Emanuelsson, I. & Sonnander, K. Svagbegåvade elever i vanlig skola. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, nr 7, 1990.*
III. D.
- 1990:3. Björkdahl Ordell, S. *Socialarbetare. Bakgrund, utbildning och yrkesliv*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. (Doktorsavhandling).
I. B,G.
- 1990:4. Pettersson, A. *Att utvecklas i matematik. En studie av elever med olika prestationsutveckling*. Stockholm: Almqvist & Wiksell. (Doktorsavhandling).
IV. F3.
- 1990:5. Reuterberg, S-E., Svensson, A., Wedman, I. & Wester-Wedman, A. Effekter och sidoeffekter av fysisk aktivitet. Relationen mellan regelbunden motion, vardagskompetens och fritidsintressen med särskild tonvikt på skillnader mellan könen. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet, nr 3, 1990.*
I. J.
- 1990:6. Emanuelsson, I. & Svensson, A. Changes in intelligence over a quarter of a century. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 34, 171-187.
I,II,III,IV. F2.
- 1990:7. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Student financial aid in Sweden. *Higher Education Policy*, 3, 33 -38.
I,II,Öv. H.
- 1990:8. Härnqvist, K. Långtidseffekter av utbildning. I Härnqvist, K & Svensson, N-E. (red) *Forskning i ett föränderligt samhälle*. Hedemora: Gidlunds bokförlag, 313-327.
I. G.
- 1990:9. Härnqvist, K. Long-term effects of education. I Härnqvist, K & Svensson, N-E. (red) *Swedish Research in a Changing Society*. Hedemora: Gidlunds bokförlag, 323-338.
I. G.
- 1990:10. Murray, Å. & Sandqvist, K. Father absence and children's achievement from age 13 to 21. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 34, 3-28.
III. C.

- 1991:1. Reuterberg, S-E., Rosén, M. & Svensson, A. Insamling av elevuppgifter i årskurs 6 våren 1990. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 7, 1991.
V. A.
- 1991:2. Statistiska centralbyrån. Elevpanel 3. Skolgången i årskurs 3, 1987 till årskurs 6, 1990. *Statistiska meddelanden*, U 42, nr 1, 1991.
V. B.
- 1991:3. Svensson, A. & Reuterberg, S-E. Låna för livet. Högskolestuderandes syn på de nya studiemedlen. *CSN-rapport*, nr 2, 1991.
I,II,Öv. H.
- 1991:4. Härnqvist, K., Emanuelsson, I., Reuterberg, S-E., Rosén, M. & Svensson, A. Evaluation through follow-up - a longitudinal Swedish project. Paper given at the Conference on "Network on longitudinal studies on individual development". Budapest, 20-24 April, 1991.
I,II,III,IV,V. A.
- 1991:5. Murray, Å. Insamling av frågeformulär ett år efter grundskolans slut för projektes yngre årskull våren 1989. Arbets-pm inom UGU-projektet, juni 1991. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. A.
- 1991:6. Murray, Å. Insamling av frågeformulär för den äldre årskullen våren 1991, när den var 21 år. Arbets-pm inom UGU-projektet, december 1991. Institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
III. A.
- 1992:1. Reuterberg, S-E. & Gustafsson, J-E. Confirmatory factor analysis and reliability. Testing measurement model assumptions. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 795-811.
V. A.
- 1992:2. Emanuelsson, I., Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Består skillnaderna? En analys av olika ungdomsgruppers intelligenstestresultat från 1960 till 1990. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 10, 1992.
I,II,III,IV,V. F2.
- 1992:3. Härnqvist, K. Utbildningsreformer och social selektion. I Åberg, R. (red). *Social bakgrund. Utbildning. Livschanser*. Stockholm: Carlssons bokförlag, 71-88.
I,III. B.
- 1992:4. Askling, B. & Wirén, E. Om kvinnor i skola och vård. Presentation av LING-K-projektets bakgrund och syften. *Institutionen för pedagogik och psykologi, Universitetet i Linköping*.
I. A,G.
- 1992:5. Emanuelsson, I. Vad presterar eleverna och vad åstadkommer skolan? I Hartman, S. G. (red). Den svenska skolan belyst av pedagogisk forskning. Några dokument från en arbetskonferens. *Institutionen för pedagogik och psykologi, Universitetet i Linköping*, 19-32.
III. D.
- 1992:6. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. *Social bakgrund. Studiestöd och övergång till högre studier*. Stockholm: Statens offentliga utredningar, nr 122, 1992.
I,II,Öv. H.

- 1992:7. Svensson, A. Insamling av standardprovsresultat i engelska för årskurs 8 våren 1992. Arbets-pm från UGU-projektet, december 1992. Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet.
V. A.
- 1992:8. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Financial aid and recruitment to higher education in Sweden. Changes between 1970 and 1990. Paper presented at the 14th annual EAIR forum, Brussels, 6-9 September, 1992.
I,II,Öv. H.
- 1992:9. Härnqvist, K. Long-term effects of higher education. I. Clark, B. R. & Neave, G. (red). *The Encyclopedia of Higher Education*, Vol. 3.
I. G.
- 1993:1. Reuterberg, S-E. Föräldrasynpunkter på grundskolans mellanstadium, *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 3, 1993.
V. K.
- 1993:2. Svensson, A. Har åldern någon betydelse? Skolanpassning och skolframgång bland elever födda i början respektive slutet av året. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 4, 1993.
V. E.
- 1993:3. Härnqvist, K. Den sociala selektionen till gymnasieskola och högskola. Analyser i den longitudinella databasen UGU 67. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet*, nr 10, 1993.
III. B.
- 1993:4. Statistiska centralbyrån. Elevpanel 1. Studier i Komvux och högskola 1983 - 1990. *Statistiska meddelanden*, U 73, nr 1, 1993.
III. B.
- 1993:5. Härnqvist, K. "Non scholae sed vitae discimus" - Life-span perspectives on school learning. Paper presenterat vid NFPF- konferens i Linköping, mars, 1993.
I. G.
- 1993:6. Svensson, A. Insamling av standardprovsresultat i svenska och matematik för årskurs 9 våren 1993. Arbets-pm från UGU-projektet, september 1993. Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet.
V. A.
- 1993:7. Reuterberg, S-E., Emanuelsson, I. & Svensson, A. Changes in verbal and mathematical achievement. The development of gender and socioeconomic differences from grade 3 to 9 in Swedish compulsory school. Paper presented at the 5th EARLI conference, Aix-en Provence, August 31 - September 5, 1993.
IV,V. F3.
- 1993:8. Emanuelsson, I., Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Changing differences in intelligence. Comparisons between groups of 13-years-olds tested from 1960 to 1990. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 37, 259-277.
I,II,III,IV,V. F2.
- 1993:9. Sonnander, K. & Emanuelsson, E. Svagbegåvade i vanlig skola: skolerfarenheter och inträde på arbetsmarknaden. (Antagen för publicering i *Nordisk tidskrift för specialpedagogikk*).
III. D.

- 1993:10. Svensson, A. & Reuterberg, S-E. Vilka effekter har studiemedlen haft i Sverige - och vilka kan de komma att få? I Lahtinen, I. (red). *Studerandes ankomst, inkomst och utkomst*. Helsingfors: Undervisningsministeriet.
I,II,Öv. H.
- 1993:11. Sonnander, K & Emanuelsson, I. Svagbegåvades inträde på arbetsmarknaden. *Rapporter från institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*, nr 8, 1993.
III. D.
- 1993:12. Sonnander, K. , Emanuelsson, I. & Kebbon, L. Mildly mentally retarded pupils in the ordinary Swedish school: Objective characteristics and subjective evaluations. *American Journal on Mental Retardation*, 97, 692-701.
III. D.
- 1994:1. Murray, Å. *Ungdomar utan gymnasieskola. En uppföljningsstudie från 13 till 24 års ålder*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.(Doktorsavhandling).
III. B,C.
- 1994:2. Härnqvist, K. Social selektion till gymnasieskola och högskola. I Erikson,R. & Jonsson, J. (red) *Sorteringen i skolan*. Stockholm: Carlssons bokförlag.
III. B.
- 1994:3. Reuterberg, S-E. & Svensson, A. Financial aid and recruitment to higher education in Sweden. *Studies in Higer Education*, 19, 33-45.
I,II,Öv. H.

issn 0282-2164